

Sygn. akt II C 172/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2018 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie – II Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Sylwia Urbańska

Sędziowie: SSO Eliza Kurkowska

SSO Marcin Polakowski

Protokolant: Olga Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 09 kwietnia 2018 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **Z. P. – reprezentanta grupy działającej na rzecz K. P., B. S., K. S. (1), A. S., K. S. (2), K. S. (3), T. M., M. M. (1), K. W. (1), M. W. (1), Ł. W., M. O., S. L., M. L. (1), T. L., W. M., M. Z., A. K., W. Z. (1), A. Z., M. P. (1), B. P. (1), U. P. (1), E. R., K. S. (4), J. P. (1), T. P. (1), J. K. (1), J. K. (2), Ł. K., I. W., M. B. (5), A. B. (1), M. B. (1), J. K. (3), J. K. (4), M. B. (2), T. B. (2), B. P. (2), A. B. (2), P. C., J. A., R. L. (1), M. L. (2), M. L. (3), A. W., K. W. (2), G. K. (1), M. M. (2), I. Z., E. C., M. R., M. B. (3), K. B. (1), D. R., A. Ś., M. K. (1), E. K., U. S., H. S., E. G., J. G., B. C., M. B. (4), B. P. (3), J. P. (2), F. O., M. M. (3), E. Ł., A. Ł., J. Ł., B. Ł., S. S. (1), S. S. (2), W. W., D. K., M. K. (2), J. P. (3), S. B., P. K. A. B. (3), J. H. (1), V. S. i E. S.**

przeciwko **Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego, Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w C. oraz Prezydenta Miasta C.**

o ustalenie

I. ustala, że Skarb Państwa reprezentowany przez Prezydenta Miasta C. oraz przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w C. ponosi odpowiedzialność w związku z zawaleniem się hali wystawowej nr (...) w C. w dniu 28 stycznia 2006 r. podczas trwania w niej 56 Ogólnopolskiej Wystawy (...) oraz targów (...), z tytułu roszczeń o odszkodowanie za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej wskutek śmierci najbliższych członków rodziny, tj.:

1. Z. P. – po śmierci męża L. P.
2. K. P. – po śmierci ojca L. P.
3. B. S. – po śmierci męża W. S. (1)
4. K. S. (1) – po śmierci ojca W. S. (1)
5. A. S. – po śmierci męża P. S.
6. K. S. (2) – po śmierci ojca P. S.
7. K. S. (3) – po śmierci syna P. S.

8. T. M. – po śmierci męża M. M. (4) i syna A. M.
9. M. M. (1) – po śmierci ojca M. M. (4) i brata A. M.
10. K. W. (1) – po śmierci syna K. W. (3)
11. M. W. (1) – po śmierci syna K. W. (3)
12. Ł. W. – po śmierci brata K. W. (3)
13. M. O. – po śmierci brata K. W. (3)
14. S. L. – po śmierci męża A. L.
15. M. L. (1) – po śmierci ojca A. L.
16. T. L. – po śmierci brata A. L.
17. W. M. – po śmierci syna A. L.
18. M. Z. – po śmierci męża W. Z. (2)
19. A. K. – po śmierci ojca W. Z. (2)
20. W. Z. (1) – po śmierci ojca W. Z. (2)
21. A. Z. – po śmierci ojca W. Z. (2)
22. M. P. (1) – po śmierci męża T. P. (2)
23. B. P. (1) – po śmierci syna T. P. (2)
24. U. P. (1) – po śmierci syna T. P. (2)
25. E. R. – po śmierci ojca K. R.
26. K. S. (4) – po śmierci ojca K. R.
27. J. P. (1) – po śmierci syna M. P. (2)
28. T. P. (1) – po śmierci syna M. P. (2)
29. J. K. (1) – po śmierci męża M. K. (3)
30. J. K. (2) – po śmierci ojca M. K. (3)
31. Ł. K. – po śmierci ojca M. K. (3)
32. I. W. – po śmierci męża M. W. (2)
33. M. B. (1) – po śmierci męża M. B. (5)
34. A. B. (1) – po śmierci ojca M. B. (5)
35. M. B. (1) – po śmierci ojca M. B. (5)
36. J. K. (3) – po śmierci syna K. K. (1)

37. J. K. (4) – po śmierci syna K. K. (1)
38. M. B. (2) – po śmierci ojca T. B. (2)
39. T. B. (3) – po śmierci ojca T. B. (2)
40. B. P. (2) – po śmierci męża J. P. (3)
41. A. B. (2) – po śmierci męża W. C.
42. P. C. – po śmierci ojca W. C.
43. J. A. – po śmierci ojca W. C.
44. R. L. (1) – po śmierci żony R. L. (2)
45. M. L. (2) – po śmierci matki R. L. (2)
46. M. L. (3) – po śmierci matki R. L. (2)
47. A. W. – po śmierci córki R. L. (2)
48. K. W. (2) – po śmierci córki R. L. (2)
49. G. K. (1) – po śmierci męża S. K. (1)
50. M. M. (2) – po śmierci ojca S. K. (1)
51. I. Z. – po śmierci ojca S. K. (1)
52. E. C. – po śmierci ojca S. K. (1)
53. M. R. – po śmierci żony L. R. i córki A. B. (4)
54. M. B. (3) – po śmierci matki A. B. (4) i ojca Z. B.
55. K. B. (1) – po śmierci matki A. B. (4) i ojca Z. B.
56. D. R. – po śmierci syna Z. B.
57. A. Ś. – po śmierci męża A. G. i syna B. G.
58. M. K. (1) – po śmierci ojca J. K. (5), matki G. K. (2) i brata T. K. (1)
59. E. K. – po śmierci ojca J. K. (5), matki G. K. (2) i brata T. K. (1)
60. U. S. – po śmierci córki G. K. (2)
61. H. S. – po śmierci córki G. K. (2)
62. E. G. – po śmierci córki D. G.
63. J. G. – po śmierci córki D. G.
64. B. C. – po śmierci siostry K. B. (2)
65. M. B. (4) – po śmierci siostry K. B. (2)

66. B. P. (3) – po śmierci ojca M. P. (2)
67. J. P. (2) – po śmierci ojca L. P.
68. F. O. – po śmierci syna G. O.
69. M. M. (3) – po śmierci brata G. O.
70. E. Ł. – po śmierci brata C. Ł.
71. J. Ł. – po śmierci brata C. Ł.
72. A. Ł. – po śmierci brata C. Ł.
73. B. Ł. – po śmierci brata C. Ł.
74. S. S. (1) – po śmierci syna M. S.
75. S. S. (2) – po śmierci brata M. S.
76. W. W. – po śmierci brata M. S.
77. D. K. – po śmierci ojca T. K. (2)
78. M. K. (2) – po śmierci ojca T. K. (2)
79. J. P. (1) – po śmierci męża D. B.
80. S. B. – po śmierci ojca D. B.
81. P. B. (1) – po śmierci ojca D. B.
82. J. H. (1) – po śmierci męża J. H. (2)
83. W. S. (2) – po śmierci męża J. S.
84. E. S. – po śmierci ojca J. S.;

II. ustala, że pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Prezydenta Miasta C. i przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w C. ponosi w całości koszty procesu, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu, przyjmując wysokość wynagrodzenia pełnomocnika reprezentanta grupy w wysokości trzykrotności stawki minimalnej.

Marcin Polakowski Sylwia Urbańska Eliza Kurkowska

Sygn. akt II C 172/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 30 stycznia 2013 r. Z. P. działająca jako reprezentant grupy wniosła o ustalenie, że Skarb Państwa – Minister Skarbu Państwa ponosi odpowiedzialność wobec członków grupy za szkodę wyrządzoną katastrofą budowlaną pawilonu wystawowego nr (...) Międzynarodowych Targów (...) z dnia 26 stycznia 2006 r. w C. na zasadzie art. 434 kc oraz o ustalenie, że Skarb Państwa – Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego (lub ewentualnie Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w C.) ponosi na zasadzie art. 417 § 1 kc odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną

katastrofą budowlaną przez niezgodne z prawem zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej przez PINB w C. o okresie od 04 stycznia 2002r. do 28 stycznia 2006 r.

W uzasadnieniu pełnomocnik podał, że w dniu 28 stycznia 2006 roku podczas wystawy gołębi pocztowych, zawalił się dach hali Międzynarodowych Targów (...) położonej na terenie C.. W czasie katastrofy w hali znajdowało się około 700 osób, zwiedzających i wystawców. W jej wyniku zginęło 65 osób, a ponad 170 zostało rannych.

Powołując przepisy art. 434 kc i 48 kc pełnomocnik wskazał, że hala wystawowa, która uległa katastrofie, była trwale związana z gruntem, a wobec tego odpowiedzialność za katastrofę budowlaną ponosi samoistny posiadacz nieruchomości w czasie, gdy doszło do katastrofy. Jako samoistnego posiadacza nieruchomości wskazał Skarb Państwa – Ministra Skarbu Państwa na zasadzie art. 336 kc.

Odpowiedzialność Głównego lub Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego strona powodowa wywodziła z art. 417 § 1 kc, wskazując na zaniechania organu administracji. Jednocześnie pełnomocnik powoda podniósł, że z protokołu kontroli przeprowadzonej przez NIK wynikają zaniechania Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego, naruszające odpowiednie przepisy ustawy Prawo budowlane. W ocenie powódki, pawilon wystawowy nr (...) nie nadawał się do eksploatacji przez cały okres jego użytkowania, tj. począwszy od wydania w dniu 26 kwietnia 2000 roku przez Prezydenta Miasta C. pozwolenia na użytkowanie, ze względu na wady konstrukcyjne dachu. Zdaniem powódki, PINB miał możliwość podjęcia odpowiednich kroków zabezpieczających konstrukcję, gdyż już w dniu 04 stycznia 2002 roku otrzymał faks z informacją o wadliwym funkcjonowaniu konstrukcji pawilonu od Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w C.. Pomimo tego organ ten pozostał bezczynny. Okres bezczynności organu administracji w odniesieniu do pawilonu wystawowego nr (...) spółka (...), w znaczeniu formalnym i faktycznym, zakończył się wraz z wnioskiem Ministra Skarbu Państwa z 20 stycznia 2003 roku, dotyczącym użytkowania pawilonu wystawowego, w którym wskazywano na awarię konstrukcji dachowej oraz domagano się oceny co do podjęcia dalszych kroków. Na skutek tego PINB miał wszcząć postępowanie administracyjne w przedmiocie stanu technicznego pawilonu i zarządzenia wizji lokalnej, o czym zawiadomił Ministra. Sporządzony protokół miał wskazywać na zapoznanie się z dokumentacją dotyczącą uszkodzonego elementu oraz z opinią biegłego. W zapisach protokołu wskazano, że wyłączną przyczyną powstania uszkodzenia było ponadnormatywne obciążenie śniegiem połaci dachowej od strony północnej przy świetliku.

PINB miał zaprzestać dodatkowych działań, co w ocenie powoda oznacza, że nie miał jakichkolwiek zastrzeżeń co do prac przeprowadzonych celem usunięcia uszkodzenia. To zaniechanie, według powódki, stanowiło naruszenie prawa, ponieważ ekspertyza odształceń, przeprowadzona w 2003 roku przesądza, że uszkodzenie dźwigara w osi nr 15, będące bezpośrednią przyczyną zdarzenia (pęknięcia belki), mieściło się w pojęciu katastrofy budowlanej i zobowiązywało PINB w C. do szeregu działań nakazanych przez ustawę, w tym w szczególności zobowiązywało do zbadania przyczyn katastrofy.

W ocenie strony powodowej, nawet bez takiego ustalenia, PINB był zobowiązany do ustalenia przyczyn awarii, gdyż nadal istniało realne zagrożenie ponownego pojawienia się potężnych ilości śniegu na dachu, które mogły prowadzić do kolejnego zagrożenia konstrukcji budynku i uszkodzeń. Strona powodowa podnosiła, że PINB w C. nie zweryfikował także informacji o nadmiernych opadach śniegu w styczniu 2002 roku, do czego był zobowiązany.

Powódka powoływała się również na treść opinii Politechniki (...), według której awaria dachu w sezonie zimowym 2001/2002 roku miała tę samą przyczynę, co katastrofa budowlana z 28 stycznia 2006 roku (wada konstrukcyjna dachu – niedostateczna nośność konstrukcji stalowej oraz wadliwa konstrukcja styków montażowych dźwigarów kratowych). W opinii wskazano również, że obiekt bezwarunkowo należało wyłączyć z eksploatacji do czasu wyjaśnienia wszystkich wątpliwości związanych z bezpieczeństwem hali, a decyzję tę winien podjąć PINB.

W ocenie powódki, nieprzeprowadzenie dodatkowej opinii w 2002 roku, które skutkowało brakiem wykluczenia innych przyczyn uszkodzeń od obciążenia dachu pawilonu śniegiem, prowadziło do podjęcia działań nieodpowiednich do istniejącego wówczas stanu faktycznego. Wykonanie dodatkowej opinii było obowiązkiem PINB, a wówczas jasne okazałoby się, że przyczyną uszkodzeń jest wada konstrukcji dachowej. To z kolei skutkowałoby podjęciem innych

działań przez organ nadzorujący, tj. wydaniem decyzji o zakazie użytkowania budynku lub decyzji zmierzającej do usunięcia istotnych odstępstw od zatwierdzonego projektu budowlanego poprzez nałożenie na inwestora obowiązku uzyskania decyzji o zmianie pozwolenia na budowę. W obydwu przypadkach nie doszłoby do powstania katastrofy z 2006 roku, gdyż wady zostałyby naprawione na wcześniejszym etapie.

Powódka podnosiła dodatkowo, że remont pawilonu nr (...) został przeprowadzony przez Skarb Państwa – Ministra Skarbu Państwa w 2002 roku bez zachowania procedury przewidzianej prawem budowlanym. Ponadto wskazywała, że roszczenia powódki oraz pozostałych członków grupy nie przedawniły się, bowiem wnioskiem z 28 stycznia 2009 roku bezskutecznie zaważwała Skarb Państwa do próby ugodowej.

Zdaniem powódki zasadniczą przyczyną katastrofy była niedostateczna nośność konstrukcji stalowej obiektu, za co odpowiedzialność ponoszą osoby trzecie, jednak pozwany jest współodpowiedzialny na podstawie art. 441 § 1 kc.

W piśmie z dnia 15 lutego 2013 r. (k. 405) pełnomocnik powódki sprecyzował żądanie, domagając się ustalenia, że Skarb Państwa – Minister Skarbu Państwa jako samoistny posiadacz budowlany ponosi odpowiedzialność względem powódki i członków grupy za szkody będące następstwem znacznego pogorszenia ich sytuacji życiowej w związku ze śmiercią najbliższego członka rodziny, spowodowanej zawaleniem się pawilonu wystawowego nr(...) Międzynarodowych Targów (...) z dnia 28 stycznia 2006 na zasadzie art. 434 i 446 § 3 kc oraz ustalenia, że Skarb Państwa – Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego (lub ewentualnie Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w C.) ponosi na zasadzie art. 417 § 1 kc i 446 § 3 kc odpowiedzialność za szkody będące następstwem znacznego pogorszenia ich sytuacji życiowej w związku ze śmiercią najbliższego członka rodziny, spowodowanej zawaleniem się pawilonu wystawowego nr (...) Międzynarodowych Targów (...) z dnia 28 stycznia 2006 r. będącego w adekwatnym związku przyczynowo – skutkowym z niezgodnym z prawem zaniechaniem przy wykonywaniu władzy publicznej przez PINB w C. w czasie od 04 stycznia 2002 r. do 28 stycznia 2006 r.

Wniósł dodatkowo o wydanie wyroku wstępnego. Do pisma dołączone zostały oświadczenia członków grupy obejmujące żądanie sprecyzowane – zmodyfikowane w piśmie.

W odpowiedzi na pozew Skarb Państwa zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa (obecnie Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej) wniósł o odrzucenie pozwu, wskazując że w sprawie nie zachodzą przesłanki do rozpoznania w postępowaniu grupowym. Zdaniem pozwanego strona powodowa nie wykazała okoliczności świadczących o tożsamości lub jednakowości podstawy faktycznej w kontekście żądań członków grupy. Podniósł, że oświadczenia członków grupy obejmują wyłącznie określenie żądań bez szerszego wskazania okoliczności je uzasadniających, a także bez przedstawienia jakichkolwiek dowodów świadczących o wystąpieniu szkody w rozumieniu art. 446 § 3 kc oraz jej charakteru.

Zarzucił brak jednorodności roszczeń wywodzonych przez członków grupy w niniejszym postępowaniu z art. 446 § 3 kc, jak również brak dopuszczalności ich dochodzenia w postępowaniu grupowym z uwagi na art. 1 ust. 2 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym.

Wskazał, że więź emocjonalna łącząca osoby bliskie jest dobrem osobistym, zatem doznaną na skutek śmierci osoby bliskiej uszczerbek polega nie tylko na osłabieniu aktywności prowadzącej do pogorszenia sytuacji życiowej, lecz jest także następstwem naruszenia dobra osobistego. Stosownie do treści art. 1 ust. 2 ustawy, nie znajduje ona zastosowania do spraw o ochronę dóbr osobistych.

W przypadku nieuwzględnienia powyższego stanowiska, pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych. Podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powodów, powołując się na treść art. 442⁽¹⁾ § 1 kc, którego termin winien być liczony a tempore scientiae, gdyż już w dniu katastrofy budowlanej (28 stycznia 2006 roku) strona powodowa powzięła wiedzę o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia. Powoływała się dodatkowo na zaważwanie do próby ugodowej z dnia 28 stycznia 2009 roku, która jednak nie dotyczyła kilkunastu osób stanowiących grupę, wchodzących w skład grupy pozwu zbiorowego. Wskazywano również, że upłynął także trzyletni termin przedawnienia liczony od daty zakreślenia sprawy z wniosku

o zawiązanie pozwanego do zawarcia próby ugodowej (08 października 2009 roku), bowiem pozew wpłynął do tut. Sądu w dniu 31 stycznia 2013r.

Co do odpowiedzialności PINB, pozwany podnosił, że argumentacja pozwu sprowadza się do ustaleń faktycznych, które ujawniły się dopiero po katastrofie hali przez zespół biegłych, a tym samym PINB, w zakresie swoich uprawnień i obowiązków, nie miał możliwości zareagowania przed zdarzeniem w inny sposób aniżeli uczynił to w rzeczywistości.

Postanowieniem z dnia 3 września 2013 roku tut. Sąd odrzucił pozew (postanowienie k. 468).

Postanowieniem z dnia 27 lutego 2014 Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił zażalenie powódki na ww. orzeczenie (postanowienie k. 574 i n.).

Postanowieniem z dnia 28 stycznia 2015 roku Sąd Najwyższy uchylił postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie i zmienił postanowienie tut. Sądu z dnia 3 września 2013 roku, oddalając wniosek o odrzucenie pozwu (postanowienie k. 650 i n.)

Sąd Najwyższy wyjaśnił, że o dopuszczalności postępowania grupowego na podstawie art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (tekst jednolity Dz.U. z 2018 r., poz. 573 – dalej też jako u.d.r.p.g.), jeżeli powództwo ogranicza się do żądania ustalenia odpowiedzialności pozwanego (art. 2 ust. 3), decyduje kwalifikacja prawna roszczenia, którego członkowie grupy zamierzają dochodzić w późniejszych procesach, z wykorzystaniem prejudykatu uzyskanego w postępowaniu grupowym. Jeżeli takie roszczenie mieści się w zakresie przedmiotowym ustawy określonym w art. 1 ust. 2, dopuszczalne jest postępowanie grupowe o ustalenie odpowiedzialności pozwanego.

Pojęcie „odpowiedzialności pozwanego” na gruncie art. 2 ust. 3 ustawy ma swoiste, autonomiczne znaczenie, inne niż w art. 318 kpc, jak również inne niż w art. 189 kpc, zdeterminowane przede wszystkim celem i funkcjami postępowania grupowego, jako postępowania szczególnego, mającego ułatwić i usprawnić rozwiązywanie konfliktów, w które zaangażowana jest duża liczba osób. Wydanie w tym postępowaniu wyroku ustalającego, dotyczącego dużej grupy osób, ma na celu jedynie ustalenie odpowiedzialności pozwanego za określone zdarzenie, nie chodzi natomiast o ustalenie także poniesienia szkody przez każdego z poszczególnych powodów, co może, ale nie musi, stać się przedmiotem oceny dopiero w indywidualnych procesach, o ile po uwzględnieniu powództwa o ustalenie nie dojdzie do zawarcia indywidualnych ugód pozasądowych, co jest jednym z celów wydania takiego wyroku. Jeżeli zaś dojdzie do postępowań indywidualnych, w których wyrok wydany na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy będzie stanowił prejudykat, to dopiero w tych postępowaniach zostaną zbadane okoliczności indywidualne, a więc powstanie szkody i jej wysokość, związek przyczynowy, przyczynienie się, czy także ewentualnie przedawnienie, jeżeli odnosi się jedynie do indywidualnych roszczeń, a nie do wszystkich członków grupy. Przedmiotem postępowania grupowego przy żądaniu ustalenia są więc tylko okoliczności wspólne wszystkim członkom grupy, a nie okoliczności indywidualne dotyczące poszczególnych członków, które będą badane dopiero w późniejszych indywidualnych procesach. Obowiązek określenia już w takim pozwie przyszłych roszczeń pieniężnych, z którymi poszczególni powodowie będą występować po ustaleniu odpowiedzialności pozwanego, usunie wspomniane przez Sąd Apelacyjny niebezpieczeństwo występowania z pozwem grupowym o ustalenie przez osoby nie mające interesu prawnego, gdyż istnienie tego interesu Sąd będzie mógł ustalić na podstawie określonych przyszłych roszczeń pieniężnych.

W konsekwencji za dopuszczalne Sąd Najwyższy uznał uwzględnienie przewidzianego w tym przepisie powództwa o ustalenie odpowiedzialności pozwanego w sprawie o roszczenie pieniężne wynikające z deliktu bez konieczności przesądzenia, że u każdego z członków grupy doszło do powstania szkody, jeżeli okoliczności dotyczące szkody są na tyle zróżnicowane, że ich ocena w postępowaniu grupowym byłaby niecelowa. Za wystarczające należy wówczas uznać prawdopodobieństwo, że szkoda taka wystąpiła, choć sąd może także przesądzić stanowczo w tym postępowaniu tę okoliczność jeżeli jest to możliwe i celowe w ramach postępowania grupowego. Jeżeli nie, badanie i ustalenie tej przesłanki odbywać się będzie w przyszłych postępowaniach indywidualnych.

Sąd Najwyższy uznał, że żądania członków grupy są takie same nie tylko pod względem charakteru żądanej ochrony prawnej oraz jednakowej podstawy faktycznej, lecz także podstawy prawnej, której źródłem jest taki sam stosunek prawny oparty na art. 446 § 3 w zw. z art. 434 kc oraz na art. 446 § 3 w zw. z art. 417 § 1 kc Roszczenia te zatem spełniają wszystkie wymagania „jednorodzaowości” czy „tożsamości” w rozumieniu art. 1 ust. 1 u.d.r.p.g.,

Postanowieniem z dnia 15 kwietnia 2015 r. Sąd Najwyższy sprostował niedokładność w punkcie 1 sentencji postanowienia z dnia 28 stycznia 2015 r. przez dodanie po słowach „oddala wnioski o odrzucenie pozwu” słów „i postanawia o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym” (postanowienie k. 669).

W piśmie z dnia 29 maja 2015 r. powódka sprecyzowała żądanie pozwu w ten sposób, że wniosła o ustalenie, że Skarb Państwa – Minister Skarbu Państwa, Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego i Prezydent Miasta C. ponosi odpowiedzialność za katastrofę budowlaną hali wystawowej Międzynarodowych Targów (...) z dnia 28 stycznia 2006 roku w C.. Dodatkowo wniosła o umieszczenie w końcowym rozstrzygnięciu wzmianki, że ustalenie odpowiedzialności pozwanego odnosi się wyłącznie do roszczeń odszkodowawczych najbliższych członków rodzin ofiar katastrofy budowlanej hali wystawowej Międzynarodowych Targów (...) z dnia 28 stycznia 2006 roku w C. w związku ze znacznym pogorszeniem ich sytuacji życiowej i stanowi prejudykat wyłącznie w tych sprawach. Jednocześnie powódka cofnęła wnioski o przesłuchanie wszystkich członków grupy i powódki, a także wnioski o wydanie wyroku wstępnego w sprawie (pismo procesowe k. 679 i n.).

Postanowieniem z dnia 22 września 2015 roku tut. Sąd dokonał publicznego ogłoszenia o wszczęciu postępowania grupowego w sprawie (postanowienie k. 756 i n.).

Pismem z dnia 1 lutego 2016 roku strona powodowa przesłała zaktualizowane oświadczenia uczestników przystępujących do sprawy po ogłoszeniu o wszczęciu postępowania w prasie (oświadczenia k. 800-1023).

W piśmie z dnia 09 maja 2016 r. (k. 1028) pozwany wniosł o odrzucenie pozwu w zakresie roszczenia F. O. i ustalenie, że w skład grupy nie wchodzi I. W., F. O., V. S. i E. S. (pismo k. 1028). Dołączył kopię wyroku z dnia 27 listopada 2012 r. w sprawie I ACa 699/12 wydanego przez Sąd Apelacyjny w K., w którym Sąd ten oddalił apelację od wyroku Sądu Okręgowego w K., zasądzającego na rzecz F. O. m. in. od Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta C. kwotę 35.456,00 zł tytułem odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 kc.

Postanowieniem z dnia 20 czerwca 2016 roku (k. 1062) Sąd ustalił, że w skład grupy wchodzi: Z. P., K. P., B. S., K. S. (1) (małoletnia, reprezentowana przez matkę B. S.), A. S., K. S. (2), K. S. (3), T. M., M. M. (1), K. W. (1), M. W. (1), Ł. W., M. O., S. L., M. L. (1) (małoletni, reprezentowany przez matkę S. L.), T. L., W. M., M. Z., A. K., W. Z. (1), A. Z., M. P. (1), B. P. (1), U. P. (1), E. R., K. S. (4), J. P. (1), T. P. (1), J. K. (1), J. K. (2), Ł. K., I. W., M. B. (6), A. B. (1), M. B. (1), J. K. (3), J. K. (4), M. B. (2), T. B. (2), B. P. (4), A. B. (2), P. C., J. A., R. L. (1), M. L. (2) (małoletnia, reprezentowana przez ojca R. L. (1), M. L. (3), A. W., K. W. (2), G. K. (1), M. M. (2), I. Z., E. C., M. R., M. B. (3), K. B. (1) (małoletni reprezentowany przez opiekuna M. R.), D. R., A. Ś., M. K. (1), E. K., U. S., H. S., E. G., J. G., B. C., M. B. (4), B. P. (3) (małoletni, reprezentowany przez matkę E. N.), J. P. (2), F. O., M. M. (3), E. Ł., J. Ł., A. Ł., B. Ł., S. S. (1), S. S. (2), W. W., D. K., M. K. (2), J. P. (1), S. B., P. K. A. B. (3), J. H. (2), a jednocześnie odmówił przyznania statusu członka grupy W. S. (2) i E. S., a także odrzucił pozew w zakresie roszczenia zgłoszonego przez F. O. (postanowienie k. 1065).

Postanowieniem z dnia 20 lipca 2016 roku ww. postanowienie zostało sprostowane w ten sposób, że w miejsce oznaczenia członków grupy „J. P. (2)” wpisano „J. P. (1)” i w miejsce oznaczenia „S. B.” wpisano „S. B.” – każdorazowo w odpowiednim przypadku (postanowienie k. 1091).

Postanowieniem z dnia 28 września 2016 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił postanowienie z dnia 20 czerwca 2016 r. w ten sposób, że ustalił, że W. S. (2) i E. S. wchodzi w skład grupy i odmówił odrzucenia pozwu w stosunku do F. O., wskazując że kwestia zakresu roszczeń F. O. będzie przedmiotem ustaleń w postępowaniu indywidualnym, któremu ma służyć ustalenie odpowiedzialności pozwanego na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy (postanowienie k. 1113).

Postanowieniem wydanym na rozprawie 15 marca 2017 roku Sąd ustalił, że jednostkami reprezentującymi Skarb Państwa są Prezydent Miasta C., Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego oraz Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w C. (protokół k. 1981).

W toku postępowania pełnoletniość uzyskała M. B. (3) (urodzona (...) k. 872) oraz M. M. (1) (urodzona (...) – k. 44), natomiast wskazana pierwotnie w pozwie M. W. (3) w dniu 20 czerwca 2015 r. wyszła za mąż, przyjmując nazwisko O. (odpis aktu małżeństwa k. 805).

Na rozprawie w dniu 15 stycznia 2018 roku, pełnomocnik powodów wniósł o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego zgodnie z załączonym spisem kosztów. Wniósł on przy tym o zasądzenie od pozwanego kosztów zastępstwa w wysokości sześciokrotności stawki minimalnej, przyjmując jako podstawę obliczeń wartość przedmiotu sporu/zaskarżenia określoną w sprawie na kwotę 150.000,00 zł. Wskazał przy tym na nakład pracy adwokata na przygotowanie i prowadzenie niniejszego postępowania. Wiele czynności związanych ze sprawą było podejmowanych przed wniesieniem powództwa, co najmniej od 2009 roku, a zatem na 4 lata przed wniesieniem pozwu w sprawie. Czynności pełnomocnika celowe dla rozstrzygnięcia sprawy lub jej polubownego zakończenia były podejmowane także poza toczącym się postępowaniem (przygotowanie w imieniu członków grupy oraz innych poszkodowanych w katastrofie budowlanej wniosku o zawezwanie do próby ugodowej w 2009 roku oraz udział w posiedzeniu; złożenie ponownego wniosku o zawezwanie do próby ugodowej w 2012 roku oraz udział w dwóch posiedzeniach Sądu; udział w toczącym się postępowaniu karnym przed Sądem Okręgowym w K. w sprawie XVI K 133/08 (sprawa karna spółka (...)) oraz Sądem Apelacyjnym w K. w charakterze pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych; prowadzenie korespondencji z Rzecznikiem Praw Obywatelskich celem włączenia tego organu do rozwiązania sprawy; prowadzenie korespondencji z Prezydentem Miasta C. wykonującym zadania z zakresu administracji rządowej celem polubownego zakończenia sporu; prowadzenie korespondencji z Prokuratorią Generalną Skarbu Państwa oraz Kancelarią Prezesa Rady Ministrów celem polubownego zakończenia sporu oraz celem ustalenia, w jaki sposób i przez które statio fisci Skarb Państwa rozwiązywał podobne spory wcześniej, na potrzeby zawarcia ugody ze Skarbem Państwa; prowadzenie korespondencji z Głównym Urzędem Nadzoru Budowlanego celem zdobycia dowodów w sprawie cywilnej i karnej; prowadzenie korespondencji z Wojewodą (...), Ministrem Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, Ministrem Skarbu Państwa, Ministrem Finansów, Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego w C. celem polubownego zakończenia sporu; korespondencję z Sądem Najwyższym, celem ustalenia linii orzeczniczej SN w indywidualnych sprawach poszkodowanych spółka (...) na potrzeby zawarcia ugody ze Skarbem Państwa; korespondencję z Ministerstwem Obrony Narodowej, w tym wnioski o udostępnienie informacji publicznej oraz dokumenty związane z postępowaniem administracyjnym oraz sądowo-administracyjnym w tym przedmiocie na potrzeby zawarcia ugody ze Skarbem Państwa w sprawie spółka (...).

Pełnomocnik wskazał również, że przygotowanie pozwu w niniejszej sprawie wymagało nadzwyczajnego nakładu pracy, bowiem konieczne były spotkania i prowadzenie korespondencji z wszystkimi potencjalnie zainteresowanymi przystąpieniem do pozwu. Ponadto w czasie składania pozwu, ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym stwarzała wiele interpretacyjnych problemów, a orzeczenie Sądu Najwyższego, które zapadło w niniejszej sprawie było jednym z pierwszych na gruncie ustawy, w tym w szczególności w kwestii związanej z dopuszczalnością postępowania grupowego, i wyznaczyło linię orzeczniczą.

Pełnomocnik argumentował również, że jego wkład pracy w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych sprawy był istotny, ponieważ materiał dowodowy niezbędny dla rozstrzygnięcia został dokładnie wyselekcjonowany przed złożeniem powództwa w sprawie. W ten sposób Sąd nie był zmuszony do przeprowadzania obszernego postępowania dowodowego celem ustalenia stanu faktycznego w sprawie, mimo jej skomplikowanego i złożonego charakteru. Kluczowe okoliczności faktyczne dla rozstrzygnięcia sprawy zostały przedstawione zwięźle i wnikliwie, jeśli nie wszystkie, złożone w sprawie wnioski dowodowe, okazały się celowe.

Podniósł również, że sprawę należy uznać z jednej strony za doniosłą społecznie, zaś z drugiej strony za zawiłą pod względem materialnym oraz procesowym. Była ona przy tym rozstrzygana w trybie postępowania grupowego, co

więzało się z dodatkowymi „quasi-sądowymi” obowiązkami reprezentanta grupy oraz jego pełnomocnika, które nie występują w „klasycznym” procesie. (pismo k. 2451, spis kosztów wraz z załącznikami k. 2452-2628).

PGRP wniosła o oddalenie wniosku o przyznanie kosztów procesu zgodnie z załączonym spisem kosztów. Zakwestionowała przy tym celowość wysyłanych pism procesowych poza procesem, podkreśliła, iż udział pełnomocnika w postępowaniach karnych nie ma znaczenia dla oceny jego zaangażowania w proces cywilny (pismo k. 2654-2659).

Strony podtrzymały stanowiska do momentu zamknięcia rozprawy.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Hala wystawowa nr (...) znajdowała się na nieruchomości położonej w C. przy ul. (...), której właścicielem jest Skarb Państwa. W dniu 22 kwietnia 1995 r. SP reprezentowany przez Prezydenta miasta C. zawarł umowę dzierżawy tej nieruchomości z (...) spółką z o.o. w K.. W § 2 umowy ustalono, że Skarb Państwa oddaje spółka (...) całą nieruchomość do używania na cele związane z realizacją zadań statutowych spółka (...). W dacie zawarcia umowy nieruchomość zabudowana była budynkami i trwałymi urządzeniami opisanymi w załączniku do kontraktu. Hala nr (...) wówczas jeszcze nie istniała. W § 9 umowy strony zawarły postanowienie, że dzierżawca może na terenach oddanych mu w dzierżawę realizować inwestycje związane ze statutowymi zadaniami spółka (...), w szczególności – wznosić pawilony handlowe i wystawowe, urządzenia reklamowe oraz obiekty małej architektury i infrastruktury związanej z funkcjonowaniem targów. Rozliczeniu nie podlegały nakłady poczynione przez dzierżawcę, a ulepszenia przedmiotu uzyskane w ten sposób zatrzymywał nieodpłatnie wydzierżawiający. spółka (...) nie miało możliwości oddawać przedmiotu dzierżawy osobom trzecim do bezpłatnego używania ani do poddzierżawy (§6 ust. 1). Wydzierżawiającemu przysługiwało prawo przeprowadzenia kontroli nieruchomości pod względem jej wykorzystania zgodnie z umową (§7). W § 8 umowy szczegółowo określono kwestię płatności czynszu oraz rodzaju jego zapłaty. Umowa, zawarta pierwotnie na okres 10 lat, ulegała automatycznie przedłużeniu o kolejne 10 lat pod warunkiem dokonywania zmian podmiotowych za zgodą Wojewody (§ 10 ust. 2). W razie rozwiązania umowy poprzez wypowiedzenie przez wydzierżawiającego – wszelkie wydatki i nakłady wykraczające poza zakres korzystania określony w umowie, miały podlegać rozliczeniu w drodze odrębnego porozumienia. Ulepszenia przedmiotu dzierżawy uzyskane w wyniku nakładów zatrzymywał nieodpłatnie wydzierżawiający. W razie wygaśnięcia umowy w związku z wniesieniem przedmiotu dzierżawy w formie aportu Skarbu Państwa do spółka (...) wartość tego aportu miała zostać pomniejszona o wartość nakładów poczynionych przez dzierżawcę (§ 9 ust. 2, 3, 4) - (okoliczności bezsporne, a nadto umowa dzierżawy k. 129-133, aneks nr (...) k. 134, aneks nr (...) k. 135, aneks nr (...) k. 136, aneks nr (...) k. 137, wypis z rejestru gruntów k. 138-139).

spółka (...) wybudowała przedmiotową halę wystawową nr (...) po wydzierżawieniu nieruchomości od Skarbu Państwa, na działce nr (...) (okoliczność bezsporna).

Wybudowany pawilon miał wymiary 97,5m x 103m. W części środkowej wysokość obiektu wynosiła 13,2m, w pozostałej zaś 10,2m. Główna konstrukcja nośna wykonana była ze stali konstrukcyjnej (słupy, dźwigary, płatwie). Do fundamentów został użyty beton i stal zbrojeniowa. Podpiwniczenie było fragmentaryczne. Pokrycie hali stanowiła blacha fałdowa. Część fundamentów spoczywała na tzw. palach czyli głębokich elementach nośnych, było ich kilkanaście, a część słupów była posadowiona na tzw. fundamentach bezpośrednich. Obiekt z punktu widzenia budowlanego był trwale związany z gruntem (opinie biegłych k. 140 i n., k. 202 i n., opinia ustna uzupełniająca – protokół k. 2629-2637).

W styczniu 2002 r. w hali wystawowej nr (...) miała miejsce awaria polegająca na nadmiernym ugięciu się dźwigarów konstrukcji dachowej obiektu. Bezpośrednią przyczyną było przeciążenie konstrukcji dachu przez zalegający na nim śnieg. Na połaci niższej części dachu zalegał „worek śnieżny” o powierzchni ok. 15 m⁽²⁾, którego wysokość lokalnie wynosiła ok. 3 m. Była to grubość przekraczająca normę obciążenia śniegiem przyjętą dla hali. Państwowa Straż Pożarna w dniu 03 stycznia 2002 sporządziła protokół, wstrzymała użytkowanie obiektu i powiadomiła o

tym Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego. Wskazała przy tym na zagrożenie katastrofą budowlaną oraz prawdopodobną przyczynę zdarzenia – przeciążenie konstrukcji. PINB nie dokonał czynności kontrolnych mających na celu ustalenie, czy obiekt ten znajduje się w odpowiednim stanie technicznym i czy spełnia warunki bezpieczeństwa ludzi i mienia (informacja ze zdarzenia k. 258, karta zdarzenia k. 259, notatka służbowa k. 260, wyrok karny k. 2321-2407, 2421-2450).

Inżynier G. S. sporządził w styczniu 2002 ekspertyzę odkształceń i wytyczne sposobu naprawy uszkodzonej konstrukcji stalowej dachu. Zgodnie z tymi zaleceniami, latem 2002 r. wykonana została naprawa. Dokonano wzmocnienia niektórych elementów składowych trzech podciągów, ale było ono nieefektywne, nie wzmocniało dźwigarów podciągowych, nie było wykonanych spoin. W piśmie z 20 stycznia 2003 r. spółka zwróciła się do PINB o dokonanie oceny, czy „koniecznym jest podjęcie czynności niezbędnych do sprawdzenia czy stan obiektu zagraża bezpieczeństwu ludzi i mienia”, równocześnie informując, że latem dokonała naprawy uszkodzonej konstrukcji. PINB w dniu 17 lutego 2003 roku dokonał oględzin pawilonu, podczas których uzyskał pismo z dnia 15 października 2002 roku wystawione przez spółkę (...) kierowane do spółka (...), z którego treści wynikało, że twórcy projektu wykonawczego hali już po dokonaniu jej naprawy, po awarii ze stycznia 2002 roku, wbrew obowiązującym przepisom wydawali tymczasowe dopuszczenia do użytkowania tego obiektu i nakazywali użytkownikowi kontrolowanie poziomu śniegu na dachu pawilonu i niedopuszczanie do przekroczeń wskazanych w tym piśmie wartości (ekspertyza k. 286 i n., ustna opinia biegłych – protokół k. 2629-2637, wyrok karny k. 2321-2407, 2421-2450).

W dniu 28 stycznia 2006 roku podczas trwania wystawy gołębi pocztowych, zawalił się dach hali Międzynarodowych Targów (...). W czasie katastrofy w hali znajdowało się około 700 osób. W jej wyniku zginęło 65 osób, w tym: L. P., W. S. (1), P. S., A. M., K. W. (3), A. L., W. Z. (2), T. P. (3), K. R., M. P. (2), M. K. (3), M. W. (2), M. B. (5), K. K. (1), T. B. (2), J. P. (3), W. C., R. L. (2), S. K. (1), A. B. (4), L. R., Z. B., A. G., B. G., G. K. (2), J. K. (5), T. K. (1), D. G., K. B. (2), G. O., C. Ł., M. S., T. K. (2), D. A. L. B., J. H. (3), J. S. (okoliczność bezsporna oraz wyrok k. 2323 i n.)

Osoby, które weszły w skład grupy, są osobami spokrewnionymi z osobami, które zmarły w wyniku katastrofy budowlanej z dnia 28 kwietnia 2006 roku, a ich stopień pokrewieństwa jest następujący:

L. P. był mężem Z. P. i ojcem K. P. oraz J. P. (2).

W. S. (1) był mężem B. S. i ojcem K. S. (1).

P. S. był mężem A. S., ojcem małoletniej K. S. (2) oraz synem K. S. (3).

A. M. był synem T. M. i bratem M. M. (1).

K. W. (3) był synem K. W. (1) i M. W. (1) oraz bratem M. O..

A. L. był mężem S. L., ojcem M. L. (1), bratem T. L. oraz synem W. M..

W. Z. (2) był mężem M. Z., ojcem A. K., W. Z. (1) i A. Z..

T. P. (3) był mężem M. P. (3), synem B. P. (5) i U. P. (2).

K. R. był ojcem E. R. i K. S. (4).

M. P. (2) był synem J. P. (1) i T. P. (1) oraz ojcem małoletniego B. P. (3).

M. K. (3) był mężem J. K. (1), ojcem Ł. K. i J. K. (2).

M. W. (2) był mężem I. W..

M. B. (5) był mężem M. B. (4), ojcem A. B. (1) i M. B. (1).

K. K. (1) był synem J. K. (3) i J. K. (4).

T. B. (2) był ojcem M. B. (2) i T. B. (3).

J. P. (3) był mężem B. P..

W. C. był mężem A. B. (2) i ojcem P. C. oraz J. A..

R. L. (2) była żoną R. L. (1), matką małoletniej M. L. (2) oraz M. L. (3), a także córką A. W. i K. W. (2).

S. K. (1) był mężem G. K. (1), ojcem M. M. (2), I. Z. i E. C..

L. R. była żoną M. R..

A. B. (4) była córką M. R. i matką M. B. (3) i małoletniego K. B. (1).

Z. B. był ojcem M. B. (3) i małoletniego K. B. (1), a także synem D. R..

A. G. był mężem A. Ś..

B. G. był synem A. Ś..

J. K. (5) był ojcem M. K. (1) i E. K..

G. K. (2) była matką M. K. (1) i E. K., a także córką U. S. i H. S..

T. K. (1) był bratem M. K. (1) i E. K..

D. G. była córką E. G. i J. G..

K. B. (2) była siostrą B. C. i M. B. (4).

G. O. był synem F. O. i bratem M. M. (3).

C. Ł. był bratem J. Ł., A. Ł. i B. Ł..

M. S. był synem S. S. (1) oraz bratem S. S. (2) i W. W..

T. K. (2) był ojcem D. K. i M. K. (2).

D. A. L. B. był mężem J. P. (2) i ojcem S. B. oraz P. K. A. B. (3).

J. H. (2) był mężem J. H. (1).

J. S. był ojcem E. S. i mężem V. S.

(skrócone odpisy aktów urodzenia, zgonu i aktów małżeństwa, kserokopie dowodów osobistych, odpis postanowienia k. 22, 24, 26, 28, 31, 33, 37, 42, 45, 49, 51, 54, 57, 61, 64, 69, 71, 74, 77, 79, 82, 86, 89, 92, 96, 100, 104, 107, 109, 112, 115, 805, 807, 808, 810, 813, 815, 817, 818, 819, 821, 824, 825, 826, 828, 829, 831, 834, 835, 836, 838, 840, 841, 843, 844, 845, 846, 848, 850, 852, 853, 856, 857, 859, 861, 862, 864, 865, 867, 868, 869, 870, 872, 873, 874, 875, 876, 878, 880, 881, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 907, 908, 911, 912, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 922, 923, 924, 925, 927, 928, 929, 931, 933, 934, 936, 937, 939, 940, 941, 942, 944, 946, 948, 950, 951-952, 954, 956, 957, 958, 960, 961, 963, 964-972, 974-984, 986-1001, 1005, 1006).

Katastrofa budowlana hali wystąpiła w wyniku niedostatecznej wytrzymałości i stateczności jej konstrukcji, przeciążonej ponadnormatywnym obciążeniem śniegiem i lodu. Bezpośrednimi przyczynami były: przeciążenie

dźwigarów głównych i płatwi, niekorzystny układ konstrukcyjny całego budynku, błędna prognoza obciążenia śniegiem dachu hali przyjęta w obliczeniach statycznych projektu wykonawczego, błędna konstrukcja stalowych podpór ramowych podatnych na rozerwanie, wadliwa konstrukcja oparcia stalowego dachu na pasach dźwigarów nośnych. Konstrukcja hali była wadliwa, a ponadto w trakcie budowy dokonano niekorzystnych zmian w projekcie budowlanym. Miały też miejsce nieprawidłowości wykonawcze polegające na niewłaściwie wykonanych spoinach i niektórych połączeniach śrubowych. Przyjęto nieadekwatny model obliczeniowy konstrukcji w stosunku do rozwiązań rzeczywistych, zbyt małą nośność elementów konstrukcji do przeniesienia obciążeń dachu śniegiem. Ponadto, konstrukcja hali nie spełniała wielu norm projektowania. Wadliwe były rozwiązania elementów konstrukcyjnych: dźwigarów i głowic słupów, brak stężeń połączeniowych i pionowych konstrukcji dachowej. Niestarannie wykonano montaż konstrukcji, która nie spełniała wymagań norm odbioru konstrukcji stalowych. Słupy hali nie miały głowic, tj. poziomej płyty na wierzchu każdego słupa. Brak było kratowań na ścianach (opinie biegłych k. 140 i n., k.202 i n., opinia ustna uzupełniająca – protokół k. 2629-2637).

Sąd Okręgowy w K. w wyroku z 17 czerwca 2016 roku, sygn. XVI K 133/08 uznał M. K. (4) winną tego, że w okresie od 4 stycznia 2002 roku do 28 stycznia 2006 roku w C. będąc funkcjonariuszem publicznym, to jest Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego w C., wbrew ciężącemu na niej prawnemu szczególnemu obowiązкови, wynikającemu z art. 81 ust. 1 pkt. 1 litera b ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku - Prawo budowlane, w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 1999 roku, nadzoru i kontroli nad przestrzeganiem przepisów prawa budowlanego, a w szczególności warunków bezpieczeństwa ludzi i mienia w rozwiązaniach przyjętych w projektach budowlanych, przy wykonywaniu robót budowlanych oraz utrzymywaniu obiektów budowlanych oraz wbrew ciężącemu na niej prawnemu szczególnemu obowiązku, wynikającemu z art. 81 ust. 1 pkt. 1 litera c ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku - Prawo budowlane, w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 1999 roku do dnia 10 lipca 2003 roku, nadzoru i kontroli nad przestrzeganiem przepisów prawa budowlanego, a w szczególności zgodności rozwiązań architektoniczno – budowlanych z przepisami techniczno – budowlanymi, obowiązującymi polskimi normami oraz zasadami wiedzy technicznej, a w brzmieniu obowiązującym od dnia 11 lipca 2003 roku do dnia 28 stycznia 2006 roku, w szczególności w zakresie zgodności rozwiązań architektoniczno – budowlanych z przepisami techniczno-budowlanymi oraz zasadami wiedzy technicznej przez zaniechanie i umyślne w zamiarze ewentualnym niedopełnienie obowiązków polegających na tym, że po uzyskaniu w dniu 4 stycznia 2002 roku informacji Państwowej Straży Pożarnej w C., z której wynikało, że uszkodzeniu uległ pierwszorzędny element konstrukcji nośnej dachu pawilonu wystawowego nr (...), położonego w C. przy ulicy (...), na terenie należącym do (...) sp. z o.o. oraz z której wynikało zagrożenie katastrofą budowlaną, a nadto z informacji tej wynikało, że obiekt ten był w nieodpowiednim stanie technicznym i zagrażał zdrowiu i życiu ludzi, którzy by w nim przebywali, nie podjęła żadnych czynności, a w szczególności nie przeprowadziła z urzędu postępowania administracyjnego i wbrew treści art. 81 ust. 4 i art 81 a ust. 1 pkt. 1 prawa budowlanego, w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 1999 roku, nie dokonała czynności kontrolnych w postaci oględzin obiektu, mających na celu ustalenie, czy obiekt ten znajduje się w odpowiednim stanie technicznym i czy spełnia warunki bezpieczeństwa ludzi i mienia, a w konsekwencji wbrew treści art. 62 ust. 3 prawa budowlanego nie zażądała od użytkownika przedstawienia ekspertyzy dotyczącej stanu technicznego obiektu, nie zakreśliła jej zakresu, wbrew treści art. 66 prawa budowlanego, w brzmieniu obowiązującym do dnia 10 lipca 2003 roku nie wydała decyzji nakazującej usunięcie nieprawidłowości, wbrew treści art. 68 ust. 1 prawa budowlanego nie stwierdziła potrzeby opróżnienia budynku i nie nakazała w drodze decyzji wyłączenia wskazanego wyżej pawilonu wystawienniczego w określonym terminie z użytkowania, a nadto po wpłynięciu w dniu 24 stycznia 2003 roku do Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego w C. pisma Międzynarodowych Targów (...) z dnia 20 stycznia 2003 roku, w sprawie użytkowania pawilonu wystawowego nr (...) i dokonania oceny, czy koniecznym jest podjęcie czynności niezbędnych do sprawdzenia, czy stan obiektu zagraża bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz po odebraniu podczas oględzin pawilonu nr (...), przeprowadzonych w dniu 17 lutego 2003 roku pisma z dnia 15 października 2002 roku, wystawionego przez spółkę (...), a podpisanego przez J. J. i S. K. (2) kierowanego do spółka (...), z którego treści wynikało, że twórcy projektu wykonawczego hali (...) już po dokonaniu jej naprawy, po awarii ze stycznia 2002 roku wbrew obowiązującym przepisom wydawali tymczasowe dopuszczenia do użytkowania tego obiektu i nakazywali użytkownikowi kontrolowanie poziom śniegu na dachu pawilonu nr (...) i niedopuszczanie do przekroczeń wskazanych w tym piśmie wartości, nie przeprowadziła w sposób odpowiadający obowiązującym przepisom prawa

administracyjnego postępowania, a w szczególności nie dokonała merytorycznej kontroli i oceny przedłożonych jej dokumentów, nie sprawdziła zakresu zleconej po awarii hali ekspertyzy, nadto tego, czy zalecenia tej ekspertyzy wykonano w całości, a w szczególności te dotyczące sprawdzenia całości konstrukcji dachu hali nr (...), nie ustaliła, że zakres napraw wykonanych w 2002 roku w hali nr (...) był szerszy niż opis uszkodzeń zawarty w ekspertyzie sporządzonej przez G. S., nie ustaliła, że z powołanej wyżej ekspertyzy wynikało, że w trakcie przeprowadzonych badań stwierdzono, że wszystkie przebadane złącza spawane nie spełniały wymagań, nie wyjaśniła dlaczego projektanci projektu wykonawczego hali nr (...) wydali użytkownikowi nakaz monitorowania stanu zaśnieżenia dachu hali nr (...), a w konsekwencji nie dokonała we właściwy sposób kontroli tego, czy obiekt znajduje się w odpowiednim stanie technicznym i czy spełnia warunki bezpieczeństwa ludzi i mienia, a w konsekwencji wbrew treści art. 62 ust. 3 prawa budowlanego nie zażądała od użytkownika przedstawienia pełnej ekspertyzy dotyczącej stanu technicznego obiektu, nie określiła jej zakresu, wbrew treści art. 66 prawa budowlanego, w brzmieniu obowiązującym do dnia 10 lipca 2003 roku nie wydała decyzji nakazującej usunięcie nieprawidłowości, wbrew treści art. 68 ust. (...) prawa budowlanego nie stwierdziła potrzeby opróżnienia budynku i nie nakazała w drodze decyzji wyłączenia wskazanego wyżej pawilonu wystawienniczego w określonym terminie z użytkowania, a w konsekwencji, na skutek wskazanych wyżej zaniechań nie ustaliła, że opisany wyżej pawilon wystawienniczy nr (...) nie spełniał warunków bezpieczeństwa ludzi i mienia w rozwiązaniach przyjętych w projektach, w tym w szczególności w projekcie wykonawczym konstrukcji stalowej oraz utrzymywaniu tego obiektu budowlanego oraz nie ustaliła, że opisany wyżej pawilon wystawienniczy nr (...) został zaprojektowany w sposób niezgodny z przepisami techniczno - budowlanymi, obowiązującymi polskimi normami oraz zasadami wiedzy technicznej, przez co M. K. (4) działając na szkodę interesu publicznego, nieumyślnie, na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, spowodowała zdarzenie polegające na zawaleniu się hali wystawowej nr (...) w dniu 28 stycznia 2006 roku, podczas trwania w nim 56 Ogólnopolskiej Wystawy (...) oraz targów (...). Zdarzenie to zagrażało życiu lub zdrowiu co najmniej 1.238 ustalonych osób, który to skutek oskarżona M. K. (4) obiektywnie mogła przewidzieć i za to Sad wymierzył jej karę 4 lat pozbawienia wolności.

Wyrok zyskał walor prawomocności na mocy wydanego orzeczenia przez Sąd Apelacyjny w K. z 21 września 2017 roku (sygn. II Aka 506/16), który zmienił wyrok sądu pierwszej instancji jedynie co do wymierzonej kary (z 4 lat na 2 lata kary pozbawienia wolności), utrzymując wyrok w pozostałym zakresie w mocy (wyrok k. 2321-2407, 2421-2450).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów w postaci dokumentów złożonych do akt sprawy, których prawdziwość i autentyczność nie była kwestionowana przez żadną ze stron, a nadto nie budziły one wątpliwości Sądu.

Rekonstrukcja stanu faktycznego została dokonana również w oparciu o wnioski płynące z opinii biegłych ds. budownictwa, które posłużyły do ustalenia przyczyn katastrofy oraz posadowienia i sposobu wykonania hali wystawowej. Nadmienić również należy, że za zgodą stron, treść opinii została wykorzystana z uprzednio przeprowadzonych postępowań przed SO i SA w K.. Zostały one przy tym uzupełnione o treść ustnych wyjaśnień biegłych poczynionych w toku niniejszego postępowania. Jednocześnie opinie te należało ocenić jako wykonane w sposób profesjonalny, spójny i rzetelny. Podnieść przy tym należy, że odrębne opinie sporządzone przez dwie wyspecjalizowane jednostki składające się z ekspertów działających w ramach uczelni państwowych, dokonały zbieżnych ustaleń, co do przyczyn katastrofy, co jedynie potwierdzało prawidłowość i fachowość ich wykonania.

Dalej wskazać należy, że Sąd przy ustalaniu stanu faktycznego pominął zeznania świadka M. K. (4), które to z uwagi na treść prawomocnego wyroku karnego SA w K. i związaną z nim tu. Sądu, nie mogły zostać uwzględnione, bowiem nie pokrywały się z treścią materiału dowodowego w tym zakresie, w jakim Sąd jest związany orzeczeniem sądu wydanego w sprawie karnej.

W pozostałym zakresie stan faktyczny w niniejszej sprawie nie miał charakteru spornego. Odmienna była natomiast interpretacja odpowiednich przepisów, która to stanowiła główny przedmiot rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Oddaleniu podlegał wniosek strony pozwanej o przeprowadzenie dowodu z opinii specjalisty – inżyniera z zakresu procedur administracyjno-budowlanych. Po pierwsze bowiem wniosek taki dotyczyłby w istocie kwestii prawnych,

wynikających z przepisów, a takiej oceny Sąd może dokonać samodzielnie. Po drugie natomiast skutek związania Sądu cywilnego orzeczeniem sądu karnego powodował, że opinia byłaby nieprzydatna dla rozstrzygnięcia. Szerzej na ten temat będzie mowa w dalszej części uzasadnienia.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo co do zasady zasługiwało na uwzględnienie, jednak w stosunku do innych statio fisci Skarbu Państwa niż wskazywane przez stronę powodową.

Z. P. jako reprezentant oraz pozostali członkowie grupy dochodzili w niniejszym postępowaniu grupowym ustalenia odpowiedzialności pozwanych podmiotów wynikającej z deliktu, za szkody wyrządzone katastrofą budowlaną z 28 stycznia 2006 roku. Należało zatem rozstrzygnąć czy roszczenie zgłoszone przez powodów było możliwe do oceny w oparciu o przepisy ustawy regulującej zasady postępowania grupowego.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, w brzmieniu obowiązującym w dacie wytoczenia powództwa (tekst jednolity Dz.U. z 2018 r., poz. 573 – dalej też jako u.d.r.p.g. lub ustawa), ustawa ta normuje sądowe postępowanie cywilne w sprawach, w których są dochodzone roszczenia jednego rodzaju, co najmniej 10 osób, oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej (postępowanie grupowe). Ponadto, ustawa ma zastosowanie w sprawach o roszczenia o ochronę konsumentów, z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny oraz z tytułu czynów niedozwolonych, z wyjątkiem roszczeń o ochronę dóbr osobistych (ust. 2).

Z kolei zgodnie z art. 2 ust. 3 u.d.r.p.g. w sprawach o roszczenia pieniężne powództwo może ograniczać się do żądania ustalenia odpowiedzialności pozwanego. W takim przypadku powód nie jest obowiązany wykazywać interesu prawnego w ustaleniu.

Postępowaniem grupowym zostały objęte roszczenia przewidziane w art. 446 § 3 w zw. z art. 434 kc oraz roszczenia przewidziane w art. 446 § 3 w zw. z art. 417 kc, których źródłem jest to samo zdarzenie faktyczne (określona katastrofa budowlana), będące przyczyną śmierci członka najbliższej rodziny powodów.

Kwestia dopuszczalności przewidzianego w przepisie art. 2 ust. 3 u.d.r.p.g. powództwa ustalającego została rozstrzygnięta w niniejszej sprawie przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 28 stycznia 2015 roku (sygn. I CSK 533/14), który wyjaśnił, iż na podstawie przepisów ww. ustawy możliwe jest ustalenie odpowiedzialności pozwanego w sprawie o roszczenie pieniężne wynikające z deliktu bez konieczności przesądzenia, że u każdego z członków grupy doszło do powstania szkody, jeżeli okoliczności dotyczące szkody są na tyle zróżnicowane, że ich ocena w postępowaniu grupowym byłaby niecelowa. W uzasadnieniu wskazano, że wydanie w niniejszym postępowaniu wyroku ustalającego dotyczącego dużej grupy osób ma na celu jedynie ustalenie odpowiedzialności pozwanego za określone zdarzenie, nie chodzi natomiast o ustalenie także poniesienia szkody przez każdego z poszczególnych powodów.

SN wyjaśnił przy tym, że jeżeli dojdzie do postępowań indywidualnych, w których wyrok wydany na podstawie art. 2 ust. 3 będzie stanowił prejudykat, to dopiero w tych postępowaniach zostaną zbadane okoliczności indywidualne, a więc powstanie szkody i jej wysokość, związek przyczynowy, przyczynienie się, czy także ewentualnie przedawnienie, jeżeli odnosi się jedynie do indywidualnych roszczeń, a nie do wszystkich członków grupy.

Powyższe ustalenia mają zasadnicze znaczenie w kwestii zgłoszonego przez PGRP zarzutu przedawnienia. Podnieść bowiem należy, że dotyczył on jedynie wąskiej grupy osób, które w ocenie pozwanego nie zgłosiły stosownych roszczeń w trakcie postępowania pojednawczego. Abstrahując od zasadności tych twierdzeń, Sąd doszedł do przekonania, że tak sformułowany zarzut przedawnienia, nieodnoszący się do wszystkich członków grupy, nie może zostać poddany ocenie w niniejszym postępowaniu, a jego rozstrzygnięcie winno zostać dokonane w ewentualnych przyszłych indywidualnych postępowaniach. Zasadność tego stanowiska umacnia również okoliczność przystąpienia, na dalszym etapie postępowania, kolejnych osób do grupy, co do których pozwany nie podniósł omawianego zarzutu procesowego.

Z tych względów, Sąd w swoich rozważaniach pominął kwestię przedawnienia roszczeń w stosunku do osób wymienionych w odpowiedzi na pozew.

W tym miejscu należało poddać analizie kwestię odpowiedzialności pozwanego Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta C., którą to strona powodowa upatrywała w tym, iż pozwany w chwili katastrofy był samoistnym posiadaczem hali wystawowej nr (...).

Zgodnie z art. 434 kc, za szkodę wyrządzoną przez zawalenie się budowli lub oderwanie się jej części odpowiedzialny jest samoistny posiadacz budowli, chyba że zawalenie się budowli lub oderwanie się jej części nie wynikało ani z braku utrzymania budowli w należyłym stanie, ani z wady w budowie.

Przepis ten ustanawia surową odpowiedzialność za zawalenie się budowli lub oderwanie się jej części. Jest to odpowiedzialność na zasadzie ryzyka, którą zawsze ponosi samoistny posiadacz budowli. Uchylić zaś się może od tej odpowiedzialności, tylko jeśli sam wykaże, że zawalenie się budowli lub oderwanie się jej części nie wynikało z braku utrzymania budowli w należyłym stanie ani z wad w budowie. Samoistny posiadacz odpowiada więc za skutki zawalenia się budowli także w sytuacji, gdy nie sposób mu przypisać winy. Do wyłączenia odpowiedzialności nie wystarczy zatem dowód, że szkoda powstała z powodu siły wyższej albo na skutek działania poszkodowanego lub osoby trzeciej (art. 433 kc) lecz należy także wykazać, że do zawalenia się budowli lub jej części na skutek wspomnianych przyczyn doszło, mimo tego że budowla była w dobrym stanie i nie miała wad w budowie albo do zawalenia się doszłoby także wówczas, gdyby budowla była utrzymana w dobrym stanie i gdyby nie miała wad.

Wyjaśnienia wymaga, że przez zawalenie się budowli należy rozumieć załamanie się jej konstrukcji. Zawalenie może dotyczyć całości obiektu bądź tylko jego części. Oderwanie się części budowli znamionuje natomiast naruszenie spójności połączeń części budowli z pozostałymi jej elementami (por. G. Bieniek, J. Gudowski, w: Gudowski, Komentarz KC, Ks. III, cz. 1, 2013, s. 613; A. Olejniczak, w: Kidyba, Komentarz KC, t. III, 2010, s. 431). W niniejszej sprawie nie budziło wątpliwości, że do takiego zawalenia się hali wystawowej nr 1 w istocie doszło. Jej część (dach) bowiem zawaliła się w wyniku zalegającej warstwy śniegu, która następnie spowodowała naruszenie pozostałych elementów konstrukcyjnych.

Następnie rozważeniu podlegało między innymi to, kto w chwili katastrofy był samoistnym posiadaczem pawilonu wystawowego nr (...). Bezsporne było, że właścicielem nieruchomości, na której posadowiona była hala, był w dacie zdarzenia i jest nadal Skarb Państwa – Prezydent Miasta C., z którym spółka (...) podpisała umowę dzierżawy. Bezsporny był również moment wybudowania hali wystawowej przez spółkę (...), tj. po podpisaniu umowy dzierżawy. Celem prawidłowego ustalenia spornej kwestii odnieść należy się również do treści art. 48 kc, zgodnie z którym, z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, do części składowych gruntu należą w szczególności budynki i inne urządzenia trwale z gruntem związane. Z kolei art. 47 § 1 i 2 kc stanowią, że część składowa rzeczy nie może być odrębnym przedmiotem własności i innych praw rzeczowych, a częścią składową rzeczy jest wszystko, co nie może być od niej odłączone bez uszkodzenia lub istotnej zmiany całości albo bez uszkodzenia lub istotnej zmiany przedmiotu odłączonego.

Treść art. 48 kc oraz art. 191 kc stanowi normatywny wyraz zasady superficies solo cedit, w myśl której własność nieruchomości rozciąga się na rzecz ruchomą połączoną z nieruchomością w taki sposób, że stała się jej częścią składową. Zasada ta ma charakter normy iuris cogentis. Oznacza ona, że wszystko, co jest trwale związane z gruntem, staje się własnością właściciela nieruchomości gruntowej i dzieli los prawny gruntu. Budynki lub inne urządzenia połączone w sposób trwały z gruntem stanowią części składowe gruntu nawet wtedy, gdy możliwe jest ich oddzielenie od gruntu bez uszkodzenia lub istotnej zmiany gruntu lub przedmiotu odłączonego. Dla kwalifikacji budynku lub innego urządzenia jako części składowej gruntu istotna jest więc sama trwałość jego połączenia z gruntem (zob. T. Dybowski, Części, s. 89; Wolter, Ignatowicz, Stefaniuk, Prawo cywilne, 2001, s. 237).

Trwałość związania w zasadzie oznacza, że istnieć musi solidne i ściśle w sensie technicznym połączenie budynku lub innego urządzenia z gruntem (T. Dybowski, Części, s. 89). W doktrynie przyjmuje się, iż nie można mówić o spełnieniu przesłanki trwałości połączenia w przypadku obiektów tymczasowych w rozumieniu art. 3 pkt 5 Ustawa Prawo

Budowlane (por. S. Rudnicki, R. Trzaskowski, w: Gudowski, Komentarz, 2014, Ks. I, art. 48, Nb 1; E. Skowrońska-Bocian, M. Warciński, w: Pietrzykowski, Komentarz, 2015, t. I, art. 48, Nb 2).

Hala wystawowa nr (...), która uległa zawaleniu 28 stycznia 2006 roku, była trwale związana z gruntem, o czym świadczy w głównej mierze sposób jej posadowienia. Istotne w tym zakresie jest, że hala była częściowo podpiwniczona, a do wykonania jej fundamentów posłużył beton oraz stal zbrojeniowa. Ponadto, pokrycie hali stanowiła blacha fałdowa, a część fundamentów spoczywała na tzw. palach czyli głębokich elementach nośnych, a część słupów była usadowiona na tzw. fundamentach bezpośrednich. Tak użyte rozwiązania projektowe oraz rodzaj wykorzystanych materiałów jednoznacznie świadczy o tym, że hala nie miała być użytkowana w sposób czasowy, przemijający czy ustalony z góry. Również z ustnych wyjaśnień biegłych wynika, iż budynek był trwale związany z gruntem. Wykluczyć należy możliwość jego przeniesienia czy zdemontowania w sposób nienaruszający jego elementów. Sam rozmiar hali uniemożliwiał dokonanie takich czynności.

Trwałości związania z gruntem należy upatrywać również w treści umowy dzierżawy jaka łączyła Skarb Państwa ze spółką (...), a także okres faktycznego jej funkcjonowania. Przewidywała ona bowiem 10-letni okres obowiązywania oraz jego automatyczne przedłużenie o kolejne 10 lat przy spełnieniu odpowiednich przesłanek. Wybudowanie hali było przy tym głównym celem dzierżawy. Sam fakt, że hala była wykorzystywana przez okres ponad 5 lat i miała w założeniu służyć przez długi jeszcze okres czasu, świadczy o trwałości związania tej hali z gruntem, na którym została posadowiona.

Mimo obowiązywania zasady superficies solo cedit, należało poczynić ustalenia czy samoistnym posiadaczem hali wystawowej był Skarb Państwa jako właściciel gruntu, na którym został postawiony budynek czy też dzierżawca, który go wybudował, a następnie do dnia katastrofy użytkował.

Art. 336 kc stanowi, że posiadaczem rzeczy jest zarówno ten, kto nią faktycznie włada jak właściciel (posiadacz samoistny), jak i ten, kto nią faktycznie włada jak użytkownik, zastawnik, najemca, dzierżawca lub mający inne prawo, z którym łączy się określone władztwo nad cudzą rzeczą (posiadacz zależny). Art. 337 kc stanowi z kolei, że posiadacz samoistny nie traci posiadania przez to, że oddaje rzecz w posiadanie zależne.

Posiadanie samoistne polega na sprawowaniu władztwa faktycznego nad rzeczą w zakresie prawa własności, natomiast posiadanie zależne polega na sprawowaniu władztwa faktycznego w zakresie innego niż własność prawa, z którym łączy się określone władztwo nad cudzą rzeczą. Rodzaj posiadania jest zatem zdeterminowany przede wszystkim zakresem faktycznego władztwa nad rzeczą oraz faktem, czy odbywa się ono za wyraźną lub dorozumianą zgodą innej osoby. Ustalenie samoistnego posiadania jest możliwe w przypadku, gdy faktyczne władztwo nad rzeczą ma ogólne cechy umożliwiające stwierdzenie posiadania, a ponadto polega na korzystaniu z rzeczy z wyłączeniem innych osób i jest niezależne od wyraźnej lub dorozumianej zgody innej osoby, w tym w szczególności niezależne od zgody właściciela. Progowym warunkiem umożliwiającym uznanie określonego władztwa faktycznego za posiadanie samoistne jest rzeczywista możliwość korzystania przez określony podmiot z rzeczy w zakresie odpowiadającym treści prawa własności niezależnie od woli innych podmiotów (tak: E. Skowrońska-Bocian, M. Warciński, w: Pietrzykowski, Komentarz, 2015, t. I, art. 336, Nb 17).

Treść umowy dzierżawy łączącej Skarb Państwa ze spółką (...) wyklucza przypisanie dzierżawcy przymiotu samoistnego posiadania hali wystawowej nr (...). Z umowy wynikał dla spółki obowiązek zapłaty czynszu na rzecz Skarbu Państwa, a także zezwolenie na wzniesienie na dzierżawionym gruncie hal wystawienniczych. Skarb Państwa zastrzegł sobie prawo kontrolowania czy przedmiot dzierżawy wykorzystywany jest zgodnie z umową. Uznać zatem należy, że spółka władała faktycznie halą, przy czym było to posiadanie zależne. Obie strony umowy miały świadomość, że nakład w postaci wzniesionej hali wystawienniczej stanowić będzie część składową nieruchomości. Świadczą o tym postanowienia § 9 umowy, w których kontrahenci dokładnie określili, jak rozliczona zostanie wartość tych właśnie nakładów (wykraczających poza zakres nakładów koniecznych) w zależności od sposobu rozwiązania lub innego zakończenia umowy dzierżawy. Od chwili zawarcia umowy dla stron jasne było, że wzniesione w przyszłości przez dzierżawcę „inwestycje związane ze statutowymi zadaniami spółka (...) będą objęte prawem własności Skarbu

Państwa. Wynika to z faktu, że przewidziana została możliwość, iż Skarb Państwa wniesie przedmiot dzierżawy, jako aport do spółki, a wtedy wartość aportu zostanie pomniejszona o wartość nakładów w postaci pawilonów i obiektów wybudowanych na nieruchomości będącej przedmiotem aportu. Postanowienia umowy dzierżawy precyzowały wzajemne relacje stron, podkreślając wynikającą ze stosunków praworzeczowych zasadniczą pozycję Skarbu Państwa jako właściciela, sprawującego samoistne posiadanie przedmiotowej nieruchomości. Podlegając stale kontroli właściciela, spółka (...) nie mogło ani w zakresie działań faktycznych (*corpus*), ani stanu woli (*animus*) działać w sposób odpowiadający pojęciu posiadania samoistnego. Wobec tego Skarb Państwa, jako właściciel gruntu, jest również właścicielem wzniesionej na tym gruncie hali wystawienniczej, a tym samym samoistnym posiadaczem, natomiast spółką (...) jest posiadaczem zależnym, gdyż włada halą, w zakresie wynikającym z umowy dzierżawy.

Pozwany Skarb Państwa nie wykazał przy tym żadnej z dwóch zwalniających go z odpowiedzialności okoliczności egzoneracyjnych. Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego jednoznacznie wynika, że przyczyną katastrofy była wadliwość konstrukcji i wykonania hali wystawienniczej, pośrednio zaś – nadmierne obciążenie dachu śniegiem i lodem. Wadliwe były rozwiązania elementów konstrukcyjnych. Brak było zatem podstaw do uwolnienia się od odpowiedzialności wynikającej z samoistnego posiadania budowli, która uległa zawaleniu.

Z przedstawionych rozważań wynika, że w sprawie zachodzi co do zasady odpowiedzialność pozwanego Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta C. na podstawie art. 434 kc.

Odrębnego uzasadnienia wymaga kwestia wskazania oraz oznaczenia właściwej jednostki organizacyjnej po stronie pozwanego Skarbu Państwa.

Zgodnie z art. 67 § 2 zd. pierwsze kpc, za Skarb Państwa podejmuje czynności procesowe organ państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, lub organ jednostki nadrzędnej.

Przewidziane w przytoczonym przepisie kryterium wyboru jednostki reprezentującej Skarb Państwa ma charakter materialnoprawny. Możliwe jest przy tym, że jednostkowe roszczenie może pozostawać w związku z działalnością więcej niż jednej jednostki organizacyjnej. Niezależnie od ewentualnej wielości państwowych jednostek organizacyjnych, z których działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, stroną postępowania będzie zawsze Skarb Państwa jako jeden podmiot, który zgodnie z treścią art. 33 kc jest osobą prawną.

W każdej sprawie przeciwko Skarbowi Państwa zachodzi potrzeba ustalenia właściwej *statio fisci*. Treść art. 67 § 2 kpc nie pozostawia bowiem wątpliwości, że za Skarb Państwa czynności procesowe musi podejmować organ państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie lub organ jednostki nadrzędnej. Obowiązkiem sądu jest w związku z tym czuwanie z urzędu nad tym, aby Skarb Państwa był reprezentowany w procesie przez właściwą państwową jednostkę organizacyjną.

Wyjaśnienia dalej wymaga, że Minister Finansów nie mógł być w niniejszej sprawie uznany jako właściwe *statio fisci* Skarbu Państwa, jak wskazywała strona powodowa od początku trwania procesu. Stosownie bowiem do treści art. 8 ustawy z dnia 04 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2018 r. poz. 762), dział finanse publiczne obejmuje sprawy realizacji dochodów i wydatków budżetu państwa, jak również ochrony interesów Skarbu Państwa – z wyjątkiem spraw, które na mocy odrębnych przepisów przypisane są innym działom. Odpowiednikiem powyższej regulacji był art. 25 ustawy, który tożsame kompetencje przyznawał działowi Skarbu Państwa (Ministrowi Skarbu Państwa). W uchwale z dnia 29 czerwca 2000 roku (sygn. III CZP 19/00) Sąd Najwyższy przekonywująco wyjaśnił, że przepis ten nie daje podstaw do wnioskowania, że Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa jest organem upoważnionym z mocy prawa do występowania w imieniu Skarbu Państwa przed sądami w imieniu innych *stationes fisci* i zawsze kiedy nie da się ustalić organu właściwego do prowadzenia spraw sądowych w imieniu Skarbu Państwa jest nim Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa. Z jego treści wynika natomiast domniemanie kompetencji Ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa w zakresie ogólnych zadań tego działu i w takim jedynie zakresie można mówić o domniemaniu reprezentacji Skarbu Państwa przez tego ministra. Domniemanie to znajduje zastosowanie tylko wówczas, gdy z przepisów nie wynika, że jakiś organ administracji rządowej jest uprawniony do gospodarowania

określonym składnikiem mienia Skarbu Państwa i ochrony jego interesów lub też w zakresie tych spraw uprawnionych do reprezentowania Skarbu Państwa.

W niniejszej sprawie nie zachodzą okoliczności uprawniające do rozszerzenia odpowiedzialności również na Ministra Finansów jako ministra, któremu ustawa przyznaje tożsame uprawnienia jak Ministrowi właściwemu do spraw Skarbu Państwa. Uprawnienie bowiem do zarządzania i gospodarowania przedmiotową nieruchomością wynikało z praw właścicielskich, a posiadanie hali miało charakter samoistny. Dodatkowo, ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz. U z 2018 r., poz. 121) statuuje ogólną zasadę, zgodnie z którą prawa i obowiązki reprezentowania Skarbu Państwa w sprawach gospodarowania nieruchomościami powierzone zostały starostom, a w przypadku miast na prawach powiatu – prezydentom tych miast (art. 11 u.g.n.) – co znajduje również zastosowanie w niniejszej sprawie. Wskazać dodatkowo należy, że „sprawy gospodarowania nieruchomościami” powierzone m. in. prezydentom są rozumiane w sposób szeroki, przy czym nie budzi wątpliwości, że do takich spraw zaliczyć należy kwestię prawa własności do nieruchomości oraz zawarcie umowy dzierżawy. Z tych też względów nie było problemów w ustaleniu właściwego statio fisci po stronie Skarbu Państwa (Prezydenta miasta C.) i nie było tym samym podstaw do oznaczenia po stronie pozwanej Ministra Finansów.

Powyższe rozważania legły także u podstaw wydanego przez Sąd postanowienia, w którym ustalono, iż w sprawie po stronie Skarbu Państwa występuje m. in. Prezydent miasta C.. Także strona pozwana tę jednostkę organizacyjną wskazywała jako właściwą do reprezentowania Skarbu Państwa.

Podnieść ponadto należy, że w sentencji wyroku nie znalazł się punkt oddalający powództwo w stosunku do Skarbu Państwa – Ministra Finansów, gdyż takie rozstrzygnięcie stanowiłoby o dwoistości wydanego orzeczenia, tj. uwzględniającego powództwo i jednocześnie oddalającego w stosunku do jednego podmiotu jakim jest Skarb Państwa. W takiej sytuacji, podstawy nieuwzględnienia jednego z podmiotów winny zostać podane w uzasadnieniu końcowego rozstrzygnięcia, co też Sąd uczynił powyżej (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z 29 lipca 1970r., II CR 301/70, OSNCP 1971, nr 3, poz. 55 oraz z 28 stycznia 1970r., II CR 445/68, OSNCP 1970, nr 10, poz. 190).

W niniejszej sprawie należało również dokonać ustaleń dotyczących odpowiedzialności Skarbu Państwa – Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego. Powstania odpowiedzialności w tym wypadku upatrywać należało w niedopełnieniu obowiązków przez PINB wynikających z ustawy.

Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego jest organem administracji rządowej, który na podstawie art. 80 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 243 poz. 1623 z późn. zm.) wykonuje zadania nadzoru budowlanego. Jak wynika z art. 86 ust. 1 i ust. 3 ustawy Prawo budowlane, powiatowy inspektor nadzoru budowlanego jest powoływany przez starostę i wykonuje swoje zadania przy pomocy powiatowego inspektoratu nadzoru budowlanego. Działa on w ramach własnych ustawowych kompetencji oraz w imieniu własnym. Zadania i kompetencje powiatowego inspektora nadzoru budowlanego nie stanowią przy tym zadań powiatu. Odpowiedzialność odszkodowawczą za ewentualne szkody wynikające z wykonywania zadań zastrzeżonych dla powiatowego inspektora nadzoru budowlanego ponosi Skarb Państwa, ponieważ powiatowy inspektor nadzoru budowlanego działa w strukturze administracji rządowej (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 marca 2015 roku, sygn. V CSK 304/14). To zatem Skarb Państwa odpowiadać winien w niniejszej sprawie za działania (i zaniechania) Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego.

Podstawę odpowiedzialności pozwanego Skarbu Państwa – Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego stanowią przepisy dotyczące odpowiedzialności państwa, państwowych osób prawnych, jak i jednostek samorządu terytorialnego tj. art. 417 § 1 kc.

Zgodnie z tym przepisem, za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

Cytowana regulacja przewiduje odpowiedzialność odszkodowawczą za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym, zdefiniowanym jako „niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej”. Stanowi więc on ogólną podstawę odpowiedzialności władz publicznych za ich władcze działania. Dla określenia odpowiedzialności odszkodowawczej władz publicznych, obok zdarzenia sprawczego, konieczne jest ustalenie pozostałych przesłanek odpowiedzialności deliktowej, a więc szkody i związku przyczynowego. Przepis art. 417 kc nie zawiera w tej kwestii żadnej regulacji, a tym samym znajdują zastosowanie ogólne reguły dotyczące kompensaty szkody w mieniu (majątkowej) i na osobie (majątkowej i niemajątkowej) oraz koncepcji związku przyczynowego (ujęte w szczególności w art. 361 kc).

Do stwierdzenia przyjęcia odpowiedzialności na zasadzie art. 417 kc, konieczne będzie zatem łączne wystąpienie następujących przesłanek: działanie niezgodne z prawem lub zaniechanie sprawcy szkody przy wykonywaniu władzy publicznej, z którym ustawa, a także przyjęte zasady, wiążą obowiązek odszkodowawczy; powstanie szkody oraz związek przyczynowy pomiędzy szkodą, a działaniem niezgodnie z prawem lub zaniechaniem sprawcy (por. wyroki Sądu Najwyższego z 8 stycznia 2002 r., I CKN 581/99, OSNC 2002 r., nr 10, poz. 128 i z 26 kwietnia 2006 r., V CSK 195/05, MoP 2006 r., nr 10, s. 513). Pamiętać również należy, że odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 417 kc oparta jest na zasadzie niezgodności z prawem, co oznacza, że poszkodowany nie musi wykazywać, iż działanie lub zaniechanie, które stanowiło przyczynę szkody, było zawinione.

W okolicznościach niniejszej sprawy istotne było określenie obowiązków PINB wynikających z ustawy – Prawo budowlane. Do podstawowych obowiązków organów nadzoru budowlanego, w tym również Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego należały i w dalszym ciągu należą: nadzór i kontrola nad przestrzeganiem przepisów prawa budowlanego, a w szczególności: warunków bezpieczeństwa ludzi i mienia w rozwiązaniach przyjętych w projektach budowlanych, przy wykonywaniu robót budowlanych oraz utrzymywaniu obiektów budowlanych; zgodności rozwiązań architektoniczno-budowlanych z przepisami techniczno-budowlanymi oraz zasadami wiedzy technicznej (art. 81 ust. 1 pkt. 1 lit. b i c ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku – Prawo budowlane).

Ponadto, organy nadzoru budowlanego przy wykonywaniu obowiązków określonych przepisami prawa budowlanego mogły dokonywać czynności kontrolnych (art. 84 ust. 4 PrBud).

Z przepisów prawa budowlanego wynika również, że obiekty budowlane powinny być w czasie ich użytkowania poddawane przez właściciela lub zarządcę kontroli okresowej, polegającej na sprawdzeniu stanu technicznego elementów budynku, budowli i instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działania czynników występujących podczas użytkowania obiektu, instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska, instalacji gazowych oraz przewodów kominowych (dymowych, spalinowych i wentylacyjnych). Z kolei organ nadzoru budowlanego – w razie stwierdzenia nieodpowiedniego stanu technicznego obiektu budowlanego lub jego części, mogącego spowodować zagrożenie: życia lub zdrowia ludzi, bezpieczeństwa mienia bądź środowiska – nakazuje przeprowadzenie kontroli, o której mowa w ust. 1, a także może żądać przedstawienia ekspertyzy stanu technicznego obiektu lub jego części (art. 62 ust. 1 i 3 PrBud).

W przypadku stwierdzenia, że obiekt budowlany: jest w nieodpowiednim stanie technicznym albo powoduje swym wyglądem oszpecenie otoczenia albo jest użytkowany niezgodnie z przeznaczeniem bądź w sposób zagrażający życiu lub zdrowiu ludzi, środowisku lub bezpieczeństwu mienia – właściwy organ wydaje decyzję nakazującą usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości (art. 66 PrBud – stan prawny aktualny do 10 lipca 2003 roku, tj. w czasie powzięcia wiadomości o nieprawidłowościach związanych z konstrukcją hali). W razie stwierdzenia potrzeby opróżnienia w całości lub w części budynku przeznaczonego na pobyt ludzi, bezpośrednio grożącego zawaleniem, organ nadzoru budowlanego był obowiązany nakazać, w drodze decyzji, na podstawie protokołu oględzin, właścicielowi lub zarządcy obiektu budowlanego opróżnienie bądź wyłączenie w określonym terminie całości lub części budynku z użytkowania (art. 68 pkt. 1 PrBud).

Kluczowe dla ustalenia odpowiedzialności pozwanego ma prawomocne rozstrzygnięcie sądu karnego w sprawie dotyczącej M. K. (4), która pełniła funkcję Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w C. w okresie

bezpośrednio przed katastrofą, a także w czasie, gdy wobec hali zgłaszane były nieprawidłowości związane z jej konstrukcją i bezpieczeństwem.

Zgodnie z treścią art. 11 kpc, ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Istota związania sądu cywilnego skazującym wyrokiem karnym wyraża się w tym, że w skład podstawy faktycznej rozstrzygnięcia sądu cywilnego wchodzi czyn opisany w sentencji karnego wyroku skazującego. Sąd cywilny jest wówczas pozbawiony możliwości dokonywania ustaleń w tym zakresie. Ustalenia zawarte w wydanym w postępowaniu karnym prawomocnym wyroku skazującym za popełnienie przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym co do faktu popełnienia przestępstwa. Nie są przy tym wiążące w postępowaniu cywilnym wszystkie ustalenia faktyczne, których dokonał sąd w wyroku karnym. W postępowaniu cywilnym możliwe jest dokonanie dodatkowych ustaleń, istotnych z punktu widzenia przesłanek odpowiedzialności cywilnej sprawcy szkody, które nie były istotne dla określenia znamion przestępstwa i podstaw odpowiedzialności karnej (wyrok SN z 23 czerwca 2017 roku, sygn. I CSK 614/16, Legalis).

Analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego doprowadziła Sąd do przekonania, że zaniechania Skarbu Państwa – Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego naruszały obowiązujące wówczas przepisy prawa. Ustalenia sądu karnego, którymi tutaj Sąd jest związany, nie pozostawiają wątpliwości, że PINB po uzyskaniu informacji ze straży pożarnej o uszkodzeniu elementu konstrukcyjnego oraz zagrożeniu katastrofą budowlaną, a także o nieodpowiednim stanie technicznym zagrażającym zdrowiu i życiu ludzi, nie przeprowadził z urzędu postępowania administracyjnego, którego obowiązek został nałożony na organ przepisami ustawy (art. 84 ust 4 oraz art. 81 1 ust 1 pkt 1 PrBud). Ponadto, PINB nie dokonał czynności kontrolnych mających na celu ustalenie, czy obiekt ten znajduje się w odpowiednim stanie technicznym i czy spełnia warunki bezpieczeństwa ludzi i mienia, co w konsekwencji prowadziło do naruszenia art. 62 ust. 3 PrBud przewidującego obowiązek przeprowadzenia kontroli i możliwość zażądania stosownej ekspertyzy. Następnie PINB nie wydał również decyzji nakazującej usunięcie nieprawidłowości i nie stwierdził potrzeby opróżnienia budynku oraz nakazania w drodze decyzji wyłączenia pawilonu z użytkowania, co z kolei stanowiło niedopełnienie obowiązków wynikających z art. 68 ust. 1 PrBud.

Po otrzymaniu informacji od spółka (...) w sprawie dokonania oceny czy stan obiektu zagraża bezpieczeństwu ludzi i mienia, a także po powzięciu wiedzy o treści pisma z dnia 15 października 2002 roku, PINB nie przeprowadził odpowiedniego postępowania, nie dokonał merytorycznej kontroli i oceny przedłożonych dokumentów, nie sprawdził także zakresu zleconej po awarii hali ekspertyzy. Nie ustalił również zakresu poczynionych napraw, a także nie ustalił, że z ww. ekspertyzy wynikało niespełnienie wymagań przez złącza spawane. Ponadto, nie wyjaśnił okoliczności wydania nakazu monitorowania stanu zaśnieżenia dachu, a w konsekwencji nie dokonał w sposób właściwy kontroli czy obiekt znajduje się we właściwym stanie technicznym, co naruszało art. 62 ust. 3 PrBud. Następnie, PINB nie wydał decyzji nakazującej usunięcie nieprawidłowości i nie stwierdził potrzeby opróżnienia budynku. Powyższe zaniechania doprowadziły do nieustalenia, że pawilon nie spełniał warunków bezpieczeństwa ludzi i mienia przyjętych w rozwiązaniach projektowych, a także że został zaprojektowany w sposób niezgodny z przepisami techniczno-budowlanymi, obowiązującymi polskimi normami oraz zasadami wiedzy technicznej.

Szczególnego rozważenia wymaga czy te zaniechania pozostają w adekwatnym związku przyczynowym ze szkodą, w postaci znacznego pogorszenia sytuacji po śmierci osób bliskich członków grupy w niniejszym postępowaniu, wywołaną katastrofą budowlaną z 28 stycznia 2006 roku. Pamiętać bowiem należy, że nawet w przypadku stwierdzenia, że przy wykonywaniu władzy publicznej dopuszczono się działań lub zaniechań bezprawnych, odpowiedzialność Skarbu Państwa ogranicza się jedynie do tych następstw, które pozostają z nimi w związku przyczynowym i które jednocześnie można uznać za normalne, rozsądnie przewidywalne konsekwencje przedmiotowego działania lub zaniechania.

Analizując materiał dowodowy w niniejszej sprawie, Sąd doszedł do następujących wniosków. Zaniechania PINB ustalone również w procesie karnym, zakończonym prawomocnym skazującym wyrokiem, miały charakter ciągły, a ich zakres czasowy został precyzyjnie określony. Rozciąga się on bowiem na okres od 04 stycznia 2002 roku aż do dnia katastrofy, tj. 28 stycznia 2006 roku. W niniejszej sprawie należało udzielić odpowiedzi na pytanie czy

uniknięcie któregośkolwiek z zaniechań PINB i wywiązanie się z obowiązków nałożonych przez ustawodawcę, w ustalonych powyżej ramach czasowych, doprowadziłoby do tego, że do przedmiotowej katastrofy by nie doszło. Na tak zadane pytanie należało udzielić odpowiedzi twierdzącej. Nie budzi wątpliwości Sądu, iż PINB miał narzędzia i uprawnienia przewidziane w przepisach ustawy prawo budowlane, a przede wszystkim obowiązek skorzystania z nich, co pozwoliłyby już w 2002 roku na podjęcie działań zmierzających w pierwszej kolejności do opróżnienia budynku, a następnie – bądź do prawidłowej naprawy konstrukcji obiektu, bądź do jego zamknięcia i finalnej rozbiórki ze względów bezpieczeństwa. Przy takim biegu wydarzeń, będących następstwem działań podjętych przez PINB zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, do wystawy w dniu 28 stycznia 2006 roku w ogóle by nie doszło albo odbyłaby się ona w innej lokalizacji bądź w hali wystawowej nr (...), tyle że po dokonaniu prac budowlanych niezbędnych do usunięcia wad konstrukcyjnych i skutkujących zapewnieniem bezpieczeństwa ludzi i mienia.

Na marginesie podnieść jedynie należy, iż powyższe ustalenia (w odniesieniu do przypisania odpowiedzialność Skarbowi Państwa – PINB) są odmienne w stosunku do prawomocnych rozstrzygnięć sądów powszechnych w analogicznych, ale indywidualnych sprawach odszkodowawczych, co podyktowane jest uzyskaniem przez wyrok karny waloru prawomocności i związanie treścią tego orzeczenia tut. Sądu, o czym mowa była powyżej.

Niezasadne było przy tym oznaczenie właściwej jednostki Skarbu Państwa jako Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego, na co wskazywała strona powodowa, co podobnie jak w przypadku Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta C., znalazło odzwierciedlenie w treści orzeczenia oznaczającego właściwe statio fisci Skarbu Państwa. Podnieść przy tym należy, że opisane wyżej zaniechania dotyczące niniejszego sporu wprost dotyczyły PINB. To bowiem ten organ nie podjął działań, których obowiązek wykonania wynikał z przepisów ustawy – prawo budowlane. Brak jest przy tym podstaw, by odpowiedzialność cywilną za zawalenie się hali wystawowej przypisać GINB. Nie odpowiada on bowiem za działania i zaniechania PINB, gdyż ten – jak wyjaśniono na wstępie, działa samodzielnie, a co za tym idzie, na własny rachunek i ponosi ewentualną odpowiedzialność również samodzielnie. Podnieść również należy, iż powierzone GINB zadania, wyszczególnione w art. 88a ust. 1 Prawo budowlane, również nie mogły stanowić o przypisaniu odpowiedzialności temu organowi Skarbu Państwa. Kontrola, o której mowa w tym przepisie, przy jednoczesnej samodzielności obowiązków ciążących na PINB i wynikających z omawianej ustawy, nie daje podstaw do ustalenia takiej zależności pomiędzy tymi organami, która uzasadniałaby odpowiedzialność GINB za działania lub zaniechania PINB.

W konsekwencji to ten ostatni organ należało oznaczyć jako właściwe statio fisci Skarbu Państwa. Zaniechanie orzeczenia o oddaleniu powództwa w stosunku do GINB było umotywowane analogicznymi przesłankami jak w stosunku do Ministra Finansów, które zostały wyjaśnione w poprzedniej części uzasadnienia.

O kosztach procesu, uznając pozwanego za stronę przegrywającą sprawę w całości, Sąd orzekł w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik procesu na podstawie art. 98 § 1 kpc, zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu).

Szczegółowe wyliczenie kosztów pozostawione zostało referendarzowi sądowemu, na podstawie art. 108 § 1 kpc. Określono przy tym potrójną stawkę minimalną wynagrodzenia dla pełnomocnika reprezentującego grupę. Podstawę rozstrzygnięcia w tym zakresie stanowi m. in. przepis § 2 ust 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity Dz.U. z 2013 r. poz. 261), który przewiduje możliwość podwyższenia stawki minimalnej maksymalnie do sześciokrotności stawki.

Odwołać się należy również do art. 109 § 2 kpc, który stanowi, że orzekając o wysokości przyznanych stronie kosztów procesu, sąd bierze pod uwagę celowość poniesionych kosztów oraz niezbędność ich poniesienia z uwagi na charakter sprawy. Przy ustalaniu wysokości kosztów poniesionych przez stronę reprezentowaną przez profesjonalnego pełnomocnika, sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika oraz czynności podjęte przez niego w

sprawie, w tym czynności podjęte w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu, a także charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.

Należy przy tym zauważyć, że wysokość stawek minimalnych należnych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego została przez ustawodawcę określona w rozdziale 2 przywołanego wyżej Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości. Uwzględniając zatem racjonalność działań ustawodawcy, przyjąć należy, że wysokość tych stawek została ustalona także w oparciu o wszelkie okoliczności charakterystyczne dla danego typu spraw. Tym samym w stawkach minimalnych odzwierciedlona została swoista wycena koniecznego nakładu pracy pełnomocnika związana ze specyfiką określonego rodzaju postępowań. Jednocześnie ustawodawca pozostawił sądom orzekającym możliwość ingerencji w wysokość przyznanych kosztów oraz uwzględnienia indywidualnych i nadzwyczajnych dla danej sprawy okoliczności, które pojawiając się zwiększają nakład pracy niezbędnej do prawidłowej realizacji obowiązków profesjonalnego pomocnika procesowego. Rozstrzygając zatem o zgłoszonym przez pełnomocnika powodów wniosku o przyznanie sześciokrotności stawki minimalnej określonej w odpowiednim Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości i ustalając ją ostatecznie w wysokości trzykrotności stawki, Sąd miał na uwadze fakt, że określone wysokości stawek nie są przypadkowe, a nadto kierował się następującymi okolicznościami (podobnie SN w postanowieniu z 24 października 2012r., sygn. III CZ 57/12, Legalis nr 981668).

Odnosząc się w pierwszej kolejności do argumentu dotyczącego udziału pełnomocnika w sprawach karnych, które ostatecznie miały wpływ na końcowe rozstrzygnięcie w przedmiotowym postępowaniu, w ocenie Sądu ta okoliczność nie mogła stanowić podstawy do podwyższenia przyznanej stawki minimalnej. Nie negując w żaden sposób nakładu pracy poczynionego przez pełnomocnika na potrzeby innych postępowań, stwierdzić należało, że ten rodzaj pracy winien zostać ewentualnie uwzględniony w orzeczeniu o kosztach zastępstwa procesowego w sprawie karnej, a nie w sprawie prowadzonej przed tut. Sądem. Odmienne stanowisko mogłoby przede wszystkim doprowadzić do ponownego orzeczenia o kosztach w odniesieniu do tych samych czynności procesowych. Ponadto, ustawodawca wyraźnie odróżnił w omawianym rozporządzeniu stawki minimalne tak w sprawach cywilnych i sprawach karnych. Oceny tej nie zmienia okoliczność, że w istocie treść prawomocnego rozstrzygnięcia w sprawie przeciwko osobom odpowiedzialnym za spowodowanie katastrofy budowlanej w dniu 28 stycznia 2006 roku miała bezpośredni wpływ na końcowy wynik w sprawie prowadzonej przed tut. Sądem. Sama jednak zależność pomiędzy prawomocnym orzeczeniem w sprawie karnej, a wyrokiem w sprawie cywilnej nie jest niczym wyjątkowym i wynika wprost z art. 11 kpc. Gdyby ustawodawca chciał powiązać oba te postępowania również w zakresie kosztów zastępstwa procesowego, dokonałby tego w przepisach rozporządzenia lub przepisach kpc.

Dalej należy zwrócić uwagę na specyfikę postępowania prowadzonego przeciwko Skarbowi Państwa. Niezależnie bowiem od ilości wskazywanych przez strony właściwych państwowych jednostek organizacyjnych, po stronie pozwanej pozostaje zawsze jeden podmiot, reprezentowany w zależności od charakteru roszczenia przez różnych statio fisci. Wpływa to również na aspekt praktyczny dochodzenia roszczeń przeciwko Skarbowi Państwa, który za każdym razem dysponuje i ewentualnie odpowiada jednym budżetem. Charakterystyka tego rodzaju postępowań została też fragmentarycznie wyjaśniona w części uzasadniającej brak orzeczenia o oddaleniu powództwa w stosunku do niektórych z wskazywanych statio fisci. W konsekwencji prowadzenie procesu przeciwko Skarbowi Państwa oznacza, że przy zgłoszeniu wielości roszczeń, w stosunku do różnych jednostek organizacyjnych, uwzględnienie choćby jednego z nich w praktyce oznacza wygranę procesu w całości. Taki wyrok, po uzyskaniu prawomocności zyskuje bowiem charakter tytułu wykonawczego na podstawie którego wierzyciel może się zaspokoić w takim samym stopniu jakby powództwo zostało uwzględnione co do każdego ze statio fisci. Na marginesie w tym miejscu należy wskazać, iż okoliczność ta miała kluczowe znaczenie przy obciążaniu pozwanego kosztami procesu w całości. Powyższe rozważania mają również o tyle istotne znaczenie, że strona powodowa od początku trwania procesu wskazywała na odpowiedzialność dwóch jednostek organizacyjnych, a roszczenie w stosunku do każdego z nich oparte było na odmiennych podstawach prawnych. Oznaczało to konieczność prowadzenia postępowania dowodowego oraz analizy prawnej w sposób dwutorowy, co wobec ugruntowanego orzecznictwa w zakresie odpowiedzialności SP jako posiadacza samoistnego gruntu, na którym doszło do zawalenia się budowli (tak orzeczenia sądów w Katowicach, powoływane przy tym w toku procesu przez stronę powodową), nie było konieczne, a wystarczające było powołanie się

jedynie na jedną z podstaw odpowiedzialności cywilnej. Prowadzenie zatem postępowania, którego ramy i kierunek wyznacza strona powodowa, w stosunku do kilku organów Skarbu Państwa prowadziło do zwiększenia nakładu pracy, który w okolicznościach niniejszej sprawy nie był niezbędny do obrony praw przysługujących powodom.

Z uwagi również na okoliczność wydania w podobnych sprawach wyroków przez SO i SA w K. – tak w sprawach cywilnych jak i sprawie karnej, nie sposób uznać, by zgromadzenie materiału dowodowego wymagało szczególnie dużego nakładu czasu pracy. Świadczy o tym chociażby posiłkowanie się w niniejszym postępowaniu dowodem z opinii biegłych przeprowadzonych w innej sprawie dot. zawalenia hali nr (...). Ponadto, przedmiotem rozpoznania przez tut. Sąd nie były wszystkie okoliczności związane z przebiegiem tej katastrofy, a jedynie ich wycinek, który był wystarczający do przypisania odpowiedzialności pozwanemu. Również gromadzenie całej dokumentacji dotyczącej przebiegu katastrofy, a także uchybień PINB – wobec przedmiotu niniejszej sprawy, nie sposób było uznać za czynności stanowiące niezbędny nakład pracy pełnomocnika. Jednocześnie zauważyć należy, że umiejętne gromadzenie materiału dowodowego, nawet przy jego złożoności, nie może prowadzić do zwiększenia stawki należnej z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Czynności te bowiem dotyczą każdego rodzaju postępowań i zostały uwzględnione przez ustawodawcę przy ustalaniu stawek minimalnych.

Miarkując wysokość przyznanego wynagrodzenia z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, Sąd miał także na uwadze, że w istocie powództwo nie zostało uwzględnione w stosunku do żadnej z jednostek organizacyjnych wskazywanych przez stronę powodową (Ministra Finansów oraz GINB), a Sąd orzekł o odpowiedzialność za skutki katastrofy w stosunku do PINB oraz Prezydenta Miasta C.. Tym samym stanowisko procesowe prezentowane w toku postępowania było uzasadnione jedynie w zakresie oznaczenia Skarbu Państwa jako strony pozwanej, a ustalając właściwe *statio fisci* Sąd działał w głównej mierze z urzędu, co również należało brać pod uwagę przy orzeczeniu w przedmiocie kosztów zastępstwa procesowego.

Okoliczności niniejszej sprawy uzasadniają jednak zwiększenie stawki minimalnej wynagrodzenia pełnomocnika powodów, natomiast nie w takim wymiarze w jakim zostało to zgłoszone we wniosku z 15 stycznia 2018r. Podnieść przy tym należy, że w ramach prowadzonego postępowania została wyklarowana linia orzecznicza w zakresie dopuszczalności dochodzenia w postępowaniu grupowym roszczeń o ustalenie odpowiedzialności za szkodę (krzywdę) – bez konieczności ustalania indywidualnych okoliczności dla każdej z osób wchodzących w skład grupy. Sąd miał również na uwadze specyfikę prowadzenia postępowania w postępowaniu grupowym, wymagającą szczególnego nakładu pracy, skoordynowania czynności związanych z kontaktem z członkami grupy, a przede wszystkim uzyskaniem stosownych oświadczeń.

Sąd uwzględnił również czynności, które pełnomocnik poczynił w kierunku ugodowego zakończenia sporu, w tym przede wszystkim wszczęcie spraw o zawezwanie do prób ugodowych. Powyższe działania zostały uwzględnione jako wprost wynikające z treści art. 109 § 2 kpc, przy czym ich wpływ na wysokość kosztów nie był na tyle istotny jak wskazywała na to strona powodowa. Kierowanie pism w sprawie polubownego załatwienia sporu do tak wielu podmiotów wynikało bowiem z nieumiejętności ustalenia właściwego organu odpowiedzialnego za skutki katastrofy, a także braku lub odmownych odpowiedzi w sprawie zawarcia ugody, co nie może usprawiedliwiać zwiększenia kosztów z uwagi na szeroki zakres czynności podjętych celem polubownego zakończenia sporu.

Z tych względów, na podstawie powołanych przepisów, Sąd orzekł jak w wyroku.

Eliza Kurkowska Sylwia Urbańska Marcin Polakowski